

ВІД КНИГИ ДО МЕТИ
АВТОРСЬКИЙ ПРОЄКТ ІРИНИ ФАРІОН

// ВИПУСК

Львів
2013

Авторський проєкт Ірини Фаріон «Академічні майстер-класи: від книги – до мети» передбачає щомісячне запрошення відомих науковців та митців із презентацією своїх книг та мистецьких творів. У пору інформаційної заблокованості української науки та мистецтва такі зустрічі мають на меті доносити до зацікавлених інформацію про наукові та мистецькі новинки та формувати інтелектуально-мистецькі середовища.

A woman with blonde hair, wearing a grey sleeveless dress and a pearl necklace, stands in a large, ornate archway. The archway is decorated with intricate patterns and has a classical architectural style. The background is a light, textured wall.

ІРИНА ФАРІОН: ХТО ЧИТАЄ – ТОЙ ПОНАД ЧАСОМ

Завершився другий сезон (2012–2013 рр.) інтелектуально-мистецького проєкту «Від книги – до мети», зініційований з метою популяризувати українську наукову та художню книжку і забезпечити медійний супровід науковцям, письменникам та митцям як духовим маякам суспільства. Щомісяця впродовж кінця 2011 року, а відтак у 2012–2013 роках у найбільшій залі Національного університету «Львівська політехніка» відбувається, попри все, торжество української книжки з її, до речі, спраглим розкупуванням. Львів'яни, а також користувачі онлайн спільноти, не тільки через книжку, але безпосередньо могли спілкуватися і набиратися інтелектуально-духової сили від таких знакових особистостей, як: Павло Чучка, Ярослав Радевич-Винницький, Михайло Слабошпицький, архієпископ Ігор Ісіченко, Олег Баган, Юрій Щербак, Євген Дудар, отець Рафаїл Турконяк, Михайло Ілленко, Андрій Козицький, Петро Кралюк, Богдан Бенюк, Степан Павлюк, що представляв монографію видатного ономаста Михайла Худаша, Мирослав Дочинець, Іван Малкович, Юрій Михальчишин, Олександр Климчук (книжка про геніяль-

ного художника Івана Марчука). З вересня будуть нові книжки і нові автори. Нема часу на песимізм. Мала дія притягує велику. Перефразовуючи великого Юрія Ілленка, скажу: «Врятуймо книжку – вона врятує нас», про це свідчить наша історія.

ІСТОРІЯ І КЛАСИКИ

Класична сучасна сентенція *«той, хто читає книжки, керує тим, хто дивиться телевизор»* вкотре оживлює думку видатного англійського класика філософії передмодерного часу Френсиса Бекона: *друкарство змінило «вигляд і стан світу»* у найширшому світоглядovому плані. Йдеться про те, що «друкована» мова у пізньому Середньовіччі стала передвісником творення націй. Світ став різномовним, розмаї-

тим, а отже, – індивідуалізованим, через що згодом і націоналістичним. Слушно зауважив неосяжний Дмитро Донцов: *«З універсалізму Середньовіччя поставили національні держави – Англія, Франція, Еспанія. Як реакція проти еспанського універсалізму поставила Голландія...»*. **Народна мова стала не просто супутником у творенні цих держав, а їхньою передумовою.**

За Бенедиктом Андерсоном, **«друкована» мова заклала підґрунтя національного самосвідомлення** щонайменше трьома шляхами: а) творила єдиний простір комунікації, що був напевно нижчий, ніж церковнослов'янська і латинська мови, але вищий, ніж діалектне мовлення; б) друкарство надава-

ло мові стабільності, що згодом виробило для нації образ її традиції і стародавності; в) друкарство творило можливість усе більшій кількості людей самоідентифікуватися, співвідносячи себе з іншими; г) капіталістичне друкарство створило **мови-при-владі**, себто ті, якими друкують. Годі казати, який це мало вплив на читача, що легко віднаходив себе у рідній мові. За Михайлом Грушевським, *«німий XV вік»* (через мізерну кількість дійшлих до нас пам'яток) в Європі став найрізномоголосішим і різномовним. Сакральна мова як посередник між людиною та Богом, людиною та владою поволі зникла як основний бар'єр до власного розуміння і пізнання. Створення друкованих мов-при-владі стало основ-

ним виявом свободи людини у час західноєвропейської доби Відродження, ранній етап якої припадає на кінець XIV–XV ст. У цьому контексті концепційною є аналітика мовно-владних і мовно-релігійних процесів від Бенедикта Андерсона: *«Дивовижну владу папського престолу в часи його розквіту можна збагнути, лише взявши до уваги роль трансєвропейського духовенства, яке володіло письмовою латиною та концепцією світу, яку поділяли практично всі й згідно з якою двомовна інтелігенція, будучи посередником між розмовною мовою і латиною, була тим самим посередником між землею й небесами».*

Позаяк всі наші сучасні проблеми закорінені у минуле (без пізнання кореня не збагнути крона), варто

оживити нашу історію друкарства. Ще задовго до мітологізованого начебто першодрукаря Івана Федорова (з його догматичним церковнослов'янським пріоритетом: насаджування єдності українця та московита) галичанин Степан Дропан подарував Онуфріївському монастиреві у Львові свою львівську друкарню, книг з якої начебто не виявлено. Однак, за твердженням професора Лідії Коць-Григорчук, палеографічне та лінгвістичне дослідження нещодавно віднайденого у Росії так званого вузькошрифтного Євангелія першої половини XV ст. дає підставу вважати, що цю працю підготували до друку й уперше видали саме у Львові в першій половині XV ст. Пам'ятка відображає тогочасну систему української книж-

ної мови, пов'язаної з церковнослов'янською основою та південно-західними діалектизмами з Наддністрянщини, а саме Львівщини. Себто поступ друкарства – це поступ окремого народу, нації. З огляду на це, друкована книжка одразу ж зі своїм виникненням та тріумфом ставала об'єктом заборони та знищення. Вже за 100 років від часу винайдення друкарства, 1559 року, у вирі Реформації і Контрреформації створено так званий «індекс заборонених книг».

СУЧАСНІСТЬ І ПОЛІТИКИ

Сьогочасна війна з українськомовною книжкою – це війна з українською нацією. І це не просто видавничий бізнес. Це ті самі процеси глобалізації, що в Середньовіччі називалися універсалізмом, який згодом

так успішно знищено народженням націй з їхніми неповторними мовними кодами, а не канонізованими латиною, грекою чи церковнослов'янською. **А книжка – це передусім МОВА. Як, зрештою, і нація. Отже, успішність українськомовної книжки – це успішність українця як спротиву процесам глобалізації-космополітизму, що так само приречені, як неможливість зуніфікувати ПРИРОДУ.** Вона рано чи пізно візьме реванш. За народною мудрістю, виганяй природу через двері – вона повернеться через вікно. Отож, впевнена, ми на порозі нової хвилі націоналістичення світу. Це закон циклічно-спірального розвитку духових явищ. Шалений спротив цьому у нашій постколоніальній і постгеноцидній

країні, а також у морально здеградованій Європі найяскравіше підтвердження цього. Тож нехай біснуються – «нам своє робить». Історія кричить про нашу перемогу. Слабосилі цього не чують. Бо віддалилися від неї.

Нещодавно у парламенті, всупереч істерикам останнього виплоду совка – партії регіонів та виродженому плебсу – комуністам (що, логічно, стали православними капіталістами), відбулися парламентські слухання з «Проблем розвитку українського книговидавництва, книгорозповсюдження та перспективи підтримки книгочитання в Україні», а відтак (о, диво!!!!) ухвалено більшістю голосів, попри безглузді контраргументи одіозної пустомелі Герман, «Рекомендації парламентських слу-

хань....». Звісно, це організаційна заслуга передусім профільного комітету Верховної Ради з питань культури і духовності на чолі з В'ячеславом Кириленком та сповна опозиційним його складом. До слова, членства у цьому комітеті не витримала чорнорота Богословська і, на щастя, забралася з цього осердя українського духу.

У «Рекомендаціях» як колективному голосі опозиційних політиків, книговидавців, книготворців та читачів сформульовано основну проблематику: 1) відсутність захисту українського інформпростору та всебічного моніторингу стану книжкового ринку; 2) дискриміноване становище книги українською мовою і свідоме витіснення її іноземними влас-

никами книготоргівельних мереж; 3) неякісна законодавча база, зокрема, щодо оренди відповідними установами; 4) згортання інвестицій у видавничу галузь та внеможливлення кредитувати видавничі проєкти; 5) недостатнє бюджетне фінансування бібліотек для поповнення їхніх фондів українськомовною літературою – як наслідок, 95% видань недоступні для читача. Відтак скеровано рекомендації щодо законотворення Верховній Раді, щодо реалізації книгопідтримчої політики Кабінету Міністрів України, Міністерству культури України, Державному комітетові телебачення і радіомовлення України та місцевим органам влади.

Звісно, апелювати до основних руйнівників української книги як

української ідентичності у стінах Верховної Ради ритуал немичий, проте питання української книжки – це насправді питання української чи неукраїнської влади. На разі, очевидним є шлях боротьби з неукраїнською чи українофобською владою у вигляді партії регіонів і комуністів як симбіозу українонезалежності та комплексу самозречення.

ІНІЦІАТИВА та ПЕРСПЕКТИВА

З огляду на те, що на книжковому ринку України абсолютно переважає книга російськомовна і книга російського виробництва, ми спільно з віце-спікером парламенту Русланом Кошулинським направили законопроект «Про внесення змін до Митного тарифу України щодо 5% ввізного мита на книжкову продукцію» та

внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу. За даними Держкомстату, у 2012 році обсяг імпорту в Україну товарів групи 49 (друкована продукція, періодичні видання або інша продукція поліграфічної промисловості) склав понад 116 млн. доларів. Серед них обсяг імпорту власне книжкової продукції (товарна група 4901 – друковані книги, книжки, брошури тощо) склав майже 39,5 млн. доларів. Більшість загального обсягу імпорту книжкової продукції на суму майже 20 млн. доларів надійшло з Російської Федерації. Це ніщо інше як інтелектуальна окупація.

Врахуймо і те, що інформація Держкомстату висвітлює лише легально завезену в Україну продукцію. Насправді ж, домінування російської

книжки в Україні набагато ширше, адже обсяги її продажу перевищують обсяги офіційного імпорту в багато разів. Така критична ситуація на ринку зумовлена багатьма чинниками, зокрема, економічними. В Україні, на відміну від багатьох інших держав, в т.ч. Російської Федерації, практично немає дієвої системи підтримки власного книжкового виробництва. При цьому імпорт книжкової продукції наразі здійснюють безкоштовно – за нульовою ставкою.

Вважаємо, що за розміром ставки таке 5% мито повинно мати не заборонний, а заохочувальний характер. При цьому отримані додатково до бюджету кошти пропонуємо цільовим чином спрямувати на підтримку вітчизняного книговиробництва – через закупівлю українських

книжок для бібліотечних фондів. Запровадження в дію Закону дозволить збільшити дохідну частину бюджету в частині спеціального фонду і відповідно цільовим чином спрямувати ці кошти на закупівлю українськомовних книжок українського виробництва для фондів бібліотек.

Розмір додаткових надходжень до Державного бюджету, якщо виходити із бази 2012 року, складатиме $39\,500\,000 \times 0,05 = 1\,975\,000$ доларів США. Тобто ухвалення законопроекту через запровадження п'ятивідсоткового мита на чужомовну продукцію дозволить додатково залучити та спрямувати на закупівлю українських книжок близько 2 млн. доларів. Враховуючи значний дисбаланс книжкового ринку на користь російськомовної продукції, також вбачаємо за доцільне

звільнити від ввізного мита книжкову продукцію українською мовою. Знаємо, що профільний комітет уже підтримав нашу ініціативу, хоча позитивне голосування цього законопроекту у сесійній залі примарне. Деякі інтернетні писакки вже сичать від злоти, називаючи такий законопроект щонайменше «страним». Проте ми не міряємо життя нашої країни власним життям, а понад то думками дурнів, а тою високою українською ідеєю, що візьме гору над поневоленою свідомістю, якщо кожен навчиться визволити передусім себе. І тоді депутатів-націоналістів буде не 37, а 237. А так буде, бо саме з тим істерично воює владна орда і її лібералістичні трубадури (до речі, україноязичні також). **Ми ж – понад часом, вони – його баласт.**

3 ЖОВТНЯ 2012 РОКУ

ЗУСТРІЧ ІЗ КІНОРЕЖИСЕРОМ МИХАЙЛОМ ІЛЛЕНКОМ

...за нинішньої юридичної ситуації режисура нагадує сурогатне материнство.
Маю 11 фільмів – і до жодного з них не маю юридичного стосунку.

Михайло Ілленко

ЖИТТЄПИС

Михайло Ілленко народився 29 червня 1947 року в Москві у родині інженера, що виховала трьох братів-кінематографістів: Вадима, Юрія та його (Михайла). Закінчив Всесоюзний державний інститут кінематографії (1970 р., майстерня М. Ромма). Член Національної спілки кінематографістів України. Від 2004 року обраний член-кореспондентом Академії мистецтв України. Лавреат Державної премії ім. Олександра Довженка (2007 р.).

Від 1973 року – режисер Київської кіностудії ім. О. Довженка. Від 1993 до 2012 року – викладав курс ре-

жисури художнього фільму в КНУ ТКТ ім. Івана Карпенка-Карого. Від 2000 року – декан кінофакультету Київського національного університету театру, кіна і телебачення ім. Івана Карпенка-Карого. У 2000 році член журі Міжнародного кінофестивалю «Молодість». У 2002 році читав цикл лекцій з курсу кінорежисури у театральній школі Атени (Греція).

2008 року тиражує та гастрольно розповсюджує колекцію «Червоні сторінки Золотої книги Українського кіна» (фільми з програм фестивалю «Відкрита ніч»).

2009 року бере участь у першому етапі навколосвітової

подорожі на яхті «Купава».

2006 року вийшла друком книга «КінОшпора для абітурієнта».

Від 1997 до 2012 року – арт-директор щорічного кінофестивалю «Відкрита ніч». Учасник кінофестивалів та семінарів в Україні, Росії, Білорусії, Грузії, Казахстані, Німеччині, Польщі, Словаччині, Угорщині, Югославії, Чехії (Карлови Вари – 98), Італії, Франції, Нідерландах (Роттердам – 95), Греції та Кубі.

ТВОРЧІСТЬ

Фільми (1972–2012 рр.): художні фільми: «Там вдалині за рікою»; трисерійний телевізійний фільм за повістю А. Гайдара «Школа» (режисер-постановник); двосерійний телевізійний фільм за творами М. Гоголя «Миргород та його мешканці» (режисер-постановник); телевізійний фільм «Сапоги всмятку» за оповіданнями А. Чехова (сценарій та постановка); фільм для дітей «Кожний мисливець бажає знати...» (сценарій та постановка); двосерійний фільм «Фучжоу 1, Фучжоу 2» (сценарій та постановка), за що здобув Diploma to Mr. Mihail Illienko for participation with his outstanding film «Foochow» (International Festival of

Auteur Films «View Into the World» in Belgrade 1998); художній фільм «Сьомий маршрут» (сценарій у співавторстві зі студентами); короткометражний фільм «Невелика подорож на великій каруселі» (сценарій та постановка); короткометражний анімаційний фільм «Одноразова вічність» (сценарій та постановка); документальний фільм «Круг».

Фільм «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» вийшов на екрани 19 січня 2012 року. Фільм розповідає про долю хлопця з Полтавщини Івана Додоки, який був советсь-

дійняського племені. Прототип головного героя – льотчик-ас часів Другої світової війни, уродженець села Чернечий Яр під Диканькою, який після нацистського і сталінського полонів потрапив до Канади, де став вождем індіанського племені з конфедерації ірокезів.

Повнометражний художній фільм «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» (сценарій у співавторстві та постановка) здобув головний приз III Київського Міжнародного фестивалю, Головний приз у конкурсі художнього кіна на Міжнародному кінофестивалі «Золотий Вітязь». Фільм висунуто на здобуття премії «Оскар» від України.

Зараз працює над художнім фільмом «Толока» за поетичним твором Тараса Шевченка «В Катерини на помості...».

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АВТОРА

Усім численним гостям творчого вечора на великому екрані продемонстрували три короткометражні фільми молодих авторів (які привіз маестро) як підтвердження того, що українсь-

ке кіно не зникає, і ми маємо перспективних і талановитих режисерів.

«Я зауважив, з якою цікавістю дивилась публіка, мені цікаво було спостерігати за її реакцією. Вона черговий раз доводить, що існує

справжній голод на наші українські фільми. Ще трішки і ми краще знатимемо, як жити у Нью-Йорку, а не у Львові. Але ви не думайте, що українське кіно «засохло», – воно твориться і працює. Свого часу наші фільми пробилися маленьким паростком крізь стіну советського «протокольного» кіноматографу. Тоді запустили таку «дешеву казку» на студії Довженка «якогось там вірменського режисера». Так народився славнозвісний фільм «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова і мого брата, оператора фільму Юрія Ілленка. А далі – пішла ланцюгова реакція, – зазначив Михайло Ілленко. – Нам треба позбутися стереотипу, що «ми бідні, бо дурні, а дурні, бо бідні», позбутися стереотипу, що кіно у нас «депресивне». Я з цим не згідний, тому ми й зняли життєствердний фільм «ТойХтоПройшовКрізьВогонь».

Михайло Ілленко ділиться з гостями вечора історією творення сценарію до фільму «ТойХтоПройшовКрізьВогонь»:

«Коли мені запропонували первинний сценарій, він мені не сподобався, тому що був про абстрактного героя – невідомого солдата. Насправді ж, я всю цю історію знаю ще з 1967 року, коли звістку про Даценка до нас, до студії О. Довженка, принесла актриса Наталія Наум та кінорежисер Тимофій Левчук. У тому-таки 1967 році вони їздили до Канади на всесвітньо відому виставку Експо-67, побували також в індіансь-

ким військовим льотчиком, Героєм Советського Союзу. Але життя складається так, що йому доводиться пройти німецький полон, сталінські табори і, зрештою, волею долі потрапити до Канади, де він стає вождем тамтешнього ін-

кому племені. Вождь почує українську мову і заговорив до них українською. Отож я заявив, що не зніматиму кіна про абстрактного героя. Натомість написав синопсис сторінок на тридцять, де запропонував все-таки повернути головному героєві Батьківщину. А Батьківщина його просто фантастична – село Чернечий Яр на Полтавщині – практично сусіднє село з Диканькою. Це всесвітньо відоме родовище фантастичних колізій і ситуацій. Так і виник новий сценарій, де збереглися деякі елементи зі старого – тому-то у ньому багато співавторів».

Режисер Ілленко пояснює причини того, чому українське кіно сьогодні не може пробитися на вищий рівень:

«Потрібно розуміти, що кіноринок вельми привабливий з погляду комерції. Цей ринок сьогодні окупований. Ми всі

на зйомку якого пішли немаленькі кошти, в жодному кінотеатрі не показали. Коли спонсори чують від мене про

кають від держави законів, які захищатимуть наше кіно. Якби держава для українських фільмів забезпечила певний

це, то кажуть «до побачення». Аналогічне відбувається з фільмами моїх колег. Фільму «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» через низку причин і передумов пощастило більше – його таки показували у кінотеатрах. Але і це кіно не «відбило» затраченої на

відсоток обов'язкового прокату у кінотеатрах, то тоді спонсори давали б гроші». Ірина Фаріон зауважила, що «брат Михайла Ілленка Юрій Ілленко напрацював такий закон для нашого кіноматографу ще на початку 90-х. Щойно влада дізналася, що існує такий закон, Ілленка зняли з посади. Натомість тепер такий закон втілили в життя у Росії».

Пан Ілленко не згідний зі скептиками, які заявляють, що сьогодні не існує українського кіна. «Воно є, але, на жаль, ми його надто рідко бачимо на телеекранах. Я багато працюю і спілкуюся зі студентами, 16 років працюю над фестивалем короткометражного кіна «Відкрита ніч». Ми за цей час назбирали величезну колекцію фільмів. Йй-Богу, там є такі шедеври... Фестиваль «Відкрита ніч» цьогоріч відбувся на 14-ьох екранах. Ми зробили його дуже коротким – одна ніч – один фестиваль. Сонце сідає – починається фестиваль. На

через каси кінотеатрів обслуговуємо американське кіно. Нам цей ринок повертати ніхто не збирається. Кіно ж має себе окуповувати – повертати ті гроші, які у нього вкладають. До прикладу, мій попередній фільм «Фучжоу»,

нього суми. У нас мало кінотеатрів, а ті що є – заангажовані американським кіноматографом. Показували мій фільм часто зранку, вдень... Були й вечірні сеанси, але математично відбити гроші – неможливо. Спонсори че-

світланку – нагородження переможців. У Києві працювало офіційне журі. В усіх інших містах і селах (було два села і один хутір) працювало глядацьке журі – анкетування. Наступного року плануємо залучити ще більше міст. У народі люблять говорити, що «українського кіна немає, до того ж воно дуже погане». Ми намагаємося доводити протилежне», – пояснює режисер.

Студенти «Львівської політехніки» пропонують Михайлові Ілленку стати членом журі також і місцевого студентського фестивалю короткометражок «Кінопиксель», що відбувається вже декілька разів поспіль у рамках фестивалю «Весна політехніки». «Я з радістю, бо мені на таких фестивалях приємно спостерігати абсолютно несподіване молодіжне кіно», – каже пан Михайло.

Розповідає Михайло Ілленко трохи і про свій майбутній проект. Він працює сьогодні над фільмом «Толока». В основі стрічки – вірш Тараса Шевченка «А у тої Катерини хата на помості».

«Цей вірш дає такий ці-

кавий зв'язок із сучасністю, – каже Михайло Ілленко, – що я попросту не зміг стриматись, аби не взятися до нього. Фільм не буде депресивним – приблизно в такому жанрі, як «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» та «Фучжоу». Це буде оптимістичне та енергетичне кіно. Дуже довго і складно було просувати цей проект – йому багато років. Фільм пройшов державний конкурс і уже затверджений. Тобто половину фінансування має надати держава, іншу половину грошей (за українським законодавством) потрібно знайти самим. От ми і шукаємо, тривають всілякі переговори. 2014 року свят-

ся, сказати поки важко. У заявці до Міністерства культури написав, що хочу бути продюсером фільму. Причина дуже проста – за нинішньої юридичної ситуації режисура нагадує сурогатне материнство. Маю 11 фільмів – і до жодного з них юридично я не маю стосунку».

На зустрічі був присутній заслужений артист України, виконавець однієї з ролей у фільмі «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» Олег Цьона, який зауважив:

«Знайомий з Михайлом уже багато років і радий був отримати нагоду з ним попрацювати. Як актор я досить ексцентричний, люблю грати неординарних та неоднозначних персонажів. Михайло зумів так змалювати персонажа, що його захотілося зіграти. Я радий, що наша співпраця вдалася, і сподіваюсь, що Михайло ще багато-багато зніматиме – не тому, що я хочу грати в його фільмах, а тому, що я щиро люблю цю людину і мені близький його дуже складний і творчий погляд на світ».

ІРИНА ФАРІОН ПРО КІНОРЕЖИСЕРА

*«Самодостатність і самоспоглядальність Михайла Ілленка зачудовує. Від нього віє спокоєм і журбою, тому вулкан життєствердно-полярних почуттів з його фільму **«ТойХтоПройшовКрізьВогонь»** приголомшив мене. Хотілося просто милуватися цією Людиною-схованкою, Людиною-запальничкою, чи ТайнЯком, як кажуть у Галичині. Але – за порядком.*

*Фільм дивилася двічі. Піду ще раз. За першим разом – штурм почуттів, бажання зридатися в самотині і вчепитися у Божу Руку. За другим – кришталево-сталева злість, прагнення заїхати в пику всім степанам-зрадникам і несамовито **бути** задля прямостояння і протистояння злу, тупості і зраді. Ось вона сила справжнього мистецтва, душею якого завжди була і буде найвища точка кипіння людських почуттів.*

Ілленки – кіноматографічні характерники, що вміють невидиму силу духу перетво-

рювати у приголомшливі зримі образи. Вони наче кладуть на долоню те, що твій пристосований до сірих буднів зір не вміє побачити. Через гру світла і тіні, метафоричне осягнення світу, через прозирання у його сутність та взаємозалежність мертвого, живого і ненародженого, вони виносять на поверхню причину проблем буття твого народу і водночас його невмирущість. Вони вбивають і воскресають, виснажують і наснажують, вчать безоглядно любити і кришталево ненавидіти».

P.S.

У Національному музеї народної архітектури та побуту України у Пирогові стартували зйомки фільму Михайла Ілленка «Толока» за віршем Тараса Шевченка «У тієї Катерини хата на помості». Це перша масштабна екранізація твору Кобзаря за часів незалежності України. За підсумками третього конкурсного відбору Держкіна кінопроєкт «Толока» став одним із переможців конкурсу на отримання державного фінансування та ввійшов до «Програми виробництва та розповсюдження національних фільмів на 2012–2013 рр.».

Михайло Ілленко щодо фільму зазначає: «П'ятнадцять років домагався фінансування з держбюджету на екранізацію Тараса Шевченка. За часів незалежності України Кобзар не екранізувався жодного разу. Були лише дослідження та документальні фільми про нього. Думав, встигну зробити екранізацію до 2014 року, коли святкуватимуть 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Але у Міністерстві культури щоразу знаходили причину, аби відмовити мені. Проте таки діждалися дня, коли творчість Шевченка отримала шанс вийти на кіноекрани».

Виробництво стрічки здійснює компанія «Ілленко Фільм» за фінансової підтримки Державного агентства України з питань кіна та за сприяння Благодійного фонду «Велика родина». Бюджет картини становить понад 28 мільйонів гривень. Частка державного фінансування – близько 14 мільйонів гривень.

У фільмі «Толока» беруть участь відомі українські актори Богдан Бенюк, Іванна Ілленко, Дмитро Лінартович... Стрічка тривалістю 110 хвилин вийде на екрани 2014 року.

21 ЛИСТОПАДА 2012 РОКУ

ЗУСТРІЧ ІЗ ІСТОРИКОМ АНДРІЄМ КОЗИЦЬКИМ

*Українці мусять усвідомити, що є ТАКІ важливі та абсолютні речі,
щодо яких плюралізму не може бути.*

Андрій Козицький

Презентовано книгу «Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості, наслідки)».

У книзі «Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості, наслідки)» викладено історію геноциду й масових репресій проти цивільного населення у ХХ ст. У виданні детально проаналізовано Голодомор 1932–1933 рр., геноцид вірменів в Османській імперії, Голокост європейських євреїв, екстермінацію циган, геноцид у Камбоджі та Руанді. Представлена книга містить аналіз випадків масового винищення цивільного населення, які ще не визнані актами геноциду, однак мають виразні риси геноцидних дій.

ЖИТТЄПИС

Андрій Козицький народився 16 квітня 1970 р. у Сокалі, на Львівщині, в родині медиків.

Навчався 1987–1993 рр. на історичному факультеті Львівського університету ім. Івана Франка. У листопаді 1996 р. захистив кандидатську дисертацію «Український краєзнавчий рух у Галичині (1918–1939)». Стажувався у Віденському (2002 р.), Варшавському (2003 р.), Вроцлавському (2005 р.), Ягеллонському (2011 р.) університетах.

Від січня 1997 р. працює на кафедрі нової та новітньої історії Львівського університету ім. Івана Франка. За сумісництвом 1997–1999 рр. викладав у Національному університеті «Острозька академія», у Львівській академії мистецтв. Читав лекції для

студентів Університету ім. Карла Осецького (Ольденбург, ФРН) та Сілезького університету (Катовіце, Польща).

НАУКОВА ТВОРЧІСТЬ

Наукові інтереси стосуються історії Львова та Галичини, окремих аспектів всесвітньої історії. Автор науково-популярних видань, путівників, понад 350 енциклопедичних гасел та понад 70 наукових праць, а також двох навчальних посібників, що рекомендувало Міністерство освіти та науки України для студентів гуманітарних спеціальностей університетів.

Упродовж 2003–2009 рр. був відповідальним редактором «Наукових зошитів історичного факультету» (Вип. 5–6, 7 (част. 1 і 2), 8 (част. 1 і 2), 9, 10).

Від 2007 р. науковий редактор «Енциклопедії Львова» (Т. 1, 2007; Т. 2, 2008; Т. 3, 2010; Т. 4, 2012). Водночас є автором значної частини гасел цього видання.

Основні праці: «Новітня історія Азії та Африки: навч. посіб. для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів» (Львів, 2004 р.; 2-ге вид. 2005 р.); «Львів. Місто наших героїв. Путівник» / За ред. А. Козицького (Львів, 2009 р.); «Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості, наслідки): навч.

❖ *Андрій Козицький*

посіб. для студентів вищих навчальних закладів» (Львів, 2012 р.).

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АВТОРА

«XX століття для українців було надзвичайно важким. Усі великі народи подвоїли свою чисельність упродовж XX століття. Насамперед це стосується німців, англійців, французів, хоч і ці країни пережили війни. Натомість кількість етнічних українців на українських землях як на початку століття, так і сьогодні – приблизно однакова. Щоправда, збільшилася українська діаспора у світі, але це, певно, також ознака того, що на українській землі українцям живеться далеко не найкраще».

«Геноцид, хоч як парадоксально це звучить, – історичне явище, що має свої передумови, особливості, внутрішню логіку розвитку і, що найважливіше, – несе за собою тяжкі наслідки. На останньому хочу зупинитися. Часто ми говоримо про відсутність у нашому суспільстві солідарності, порозуміння, спільного погляду на проблеми та історичні питання. Переконали, що багато сьгоднішніх проблем тягнуться ще з 30-х років минулого століття. **Психологи та медики стверджують, що та людина, яка довгий час перебуває в екстраординарних обставинах з ризиком для життя, зазнає суттєвих змін у психіці. Якщо**

в таких надзвичайних умовах тривалий час перебуває увесь народ, то і він зазнає таких самих змін».

«Українці бачили смерть мільйонів безневинних своїх земляків, а потім упродовж десятиліть мали нагоду спостерігати, як комуністична партія усе це замовчує. Ба більше – ставить пам'ятники катам. Мусимо засумніватися в існуванні земної справедливості. Людина, яка зазнає

важких випробувань у житті, легше їх витерплює, коли розуміє, що все відбувається частково і з її вини. Якщо ж біда-кривда діється безпідставно, то це руйнівний і демотиваційний для людської психіки чинник. Українці побачили, що замість того, щоб покарати злочинців, їх возвеличують, а тому намагалися витіснити все побачене і пережите зі своєї свідомості. Японська приказка каже, що з убивцею друга не можна жити в одній країні, з убивцею брата не можна жити в одному місті, а з убивцею матері неможливо жити під одним небом. Для японців відчуття гідності і того, що справедливість (сама справедливість, а не помста) мусить бути вчинена, – це засадничий принцип. Сьогодні ми спостерігаємо за успіхами цього працьовитого азійського народу».

«Голод 1932–1933 років значною мірою знищив ще й мотивацію до якісної і сумлінної праці. Саме під час Голодомору почали руйнуватися багато речей, які генетично були закладені в традиціях українського села. Це, до прикладу, шанобливе ставлення до батьків, а відповідно – піклування батьків про дітей. Люди, які не могли прогудувати своїх дітей, приводили їх до міста, сподіваючись, що хтось ними заопікується. Такі речі не минають без наслідків. У часи Голодомору

«Ми сьогодні можемо говорити про євреїв, які домоглися визнання Голокосту геноцидом на світовому рівні, але навіть в Ізраїлі тривалий час не було консенсусу щодо цього питання. Майже 15 років питання Голокосту не порушували. Ба навіть більше, коли Німеччина запропонувала Ізраїлю грошову компенсацію за страждання єврейського народу, то в Ізраїлі виникла суспільна дискусія. **Багато людей ратували за те, що непотрібно брати німець-**

пам'яти нашого народу. Переконаний, що протягом наступного десятиліття ситуація в нормується і в нас буде значно менше тих, хто не визнає Голодомор геноцидом. **Українці мусять усвідомити, що є такі важливі та абсолютні речі щодо яких плюралізму не може бути.** Одна з таких речей – це пам'ять про невинні жертви. Можна мати різні смаки щодо музики, фільмів, літератури, але якщо нація не хоче сприйняти того, що країна пережила геноцид і загинули мільйони людей, то це вже ненормально. На щастя, сьогодні ми спостерігаємо позитивну динаміку. Дедалі більше українців визнають Голодомор актом геноциду, це визнали і багато світових держав. Цей процес повинен розвиватися. Як говорить приказка, **воскресают там, де є могили».**

поширилися дрібні крадіжки, адже це був єдиний спосіб вижити; поширилися самогубства, які раніше не були притаманними українському селу, частими стали випадки мародерства, коли обкрадали тих, хто вже помер. Багато з цього, на щастя, не закоренилося в сучасному українському селі, але якщо говорити із перспективи часу, саме в 32–33 роках хребет українського села був надламаний. Чимало проблем і бід нашого села тягнуться саме з часів Голодомору».

«Ще в 70-х роках відбувся судовий процес над чоловіком, якого засудили лише за те, що знайшли у його домі щоденник, де він записував свої враження і спогади про Голодомор».

ких грошей. З перевагою всього в кілька голосів парламент Ізраїлю проголосував за те, аби прийняти грошову компенсацію. У 60-х роках ситуація змінилася, і сьогодні дехто вважає, що пам'ять про Голокост замінила секуляризованому єврейському суспільству ті міцні релігійні зв'язки, що були раніше. На превелике щастя, в Україні, принаймні серед тих людей, які визнають Голодомор геноцидом, з релігійністю усе гаразд, і народ не втрачає віри».

«Пригадаймо, що за правління Кравчука і Кучми згадка про Голодомор була дуже ритуальною. Насправді лише за президентства Ющенка відбувся процес повернення Голодомору до колективної

пам'яті країни закинуло і почало поширювати думку, що в Україні існують дві українські нації. Правильні українці – це ті, яким байдуже, якою мовою розмовляти – українською чи російською, вони байдужі до національної історії, натомість Петро I і Катерина II для них є національними героями. Для них також найважливішою є церква певного патріархату, яку наперед визначила партія. Це правильні українці. Решта українців, особливо галичани, ті, кого називали тоді западенцями, – неправильні українці».

«Голодомор відбувся паралельно з іншими переслідуваннями. Саме в 1932–33 роках українська література зазнала болісних втрат. У 1933 році вчинив самогубство Микола Хвильовий. Тоді ж за-

арештували низку українських письменників: Остапа Вишню, Сергія Пилипенка та інших. Радянська влада чітко знала, який українець її влаштовує. Українець, який

ти уваги, виявиться надзвичайно важливою через багато років. В українських казках, які я вважаю справжньою скарбницею народної мудрости, є дуже цікаве повчан-

добровільно віддає усе, що заробив потом і кров'ю, українець, який не цікавиться мовою, історією та культурою, – може жити. Ті українці, які не вкладаються в цю схему, – повинні зникнути».

Андрій Козицький, відповідаючи на запитання залу, не погодився з думкою історика Ярослава Грицака, який свого часу заявив, що українці повинні вибачитися перед іншими народами, зокрема перед євреями. «Українці під час геноциду євреїв взагалі не мали власної держави. За що б то ми мали вибачитися? Українці самі були жертвою расової політики. Спроба перетворювати когось в людину, яка повинна щось комусь доводити – це, м'яко кажучи, дивно. Аби розвіяти всі ці суперечності, має бути або загальнодержавна конвенція про взаємну амністію, або ж усі повинні вибачитися один перед одним. Це насправду виглядає зовсім нереалістично».

«Нічого не відбувається просто так. Якась подія, на яку зараз можуть не зверну-

ня про те, що інколи навіть звичайна неухважність чи маленькі лінощі обертаються серйозними неприємностями. У житті великого організму, яким є народ, дрібниць немає. Навіть найменша річ може відіграти надважливу роль. **Своїм чесним життям та благородними ділами ми формуємо долю народу.** Людина, яка не бачить користі від своєї чесної праці або ж не має вдячності за свої добрі вчинки, однаково трудиться даремно, адже вона робить внесок у скарбницю доброї

душі цілого народу. Ким би ми були, якби не мали УПА, Січових Стрільців, науковців – тих людей, які (всупереч обставинам) намагалися цілковито присвятити себе українському духові, українській ідеї, нації. На думку спадають слова Ліни Костенко: «Справжня слава – то прекрасна жінка, що на могилу квіти принесе». Люди працювали не заради слави, не заради матеріального зиску, а лише тому, що інакше не могли. **Доля народу в руках самого народу, в руках кожної окремої людини...».**

ІРИНА ФАРІОН ПРО АВТОРА

Представляючи громаді книгу та її автора Андрія Козицького, Ірина Фаріон зазначила, що тема вечора зі сфери сатанинського вбивства і міс-

тичного оживлення українського народу:

«Такі теми під силу не лише високим професіоналам, а неосажно глибоким і мудрим людям. Андрій Козицький з їхньої когорти. **Історична наука здобула не лише новітній інтелектуальний маяк – українська спільнота має берега нашої стражденної пам'яті і великого правдолюбця, чи ОРТОЛОГА новітнього часу.** Подивляється не лише його глибина знань, політ думки, але світлість світогляду як дороги власного життя і життя нашого великого народу».

11 ГРУДНЯ 2012 РОКУ

ЗУСТРІЧ ІЗ ІСТОРИКОМ, ФІЛОСОФОМ ТА ПИСЬМЕННИКОМ ПЕТРОМ КРАЛЮКОМ

*Саме ті народи, які цінують і читають книжки, –
досягають найбільшого успіху.*

Петро Кралюк

Презентовано роман «Сильні та одинокі» та енциклопедію «Острозька академія».

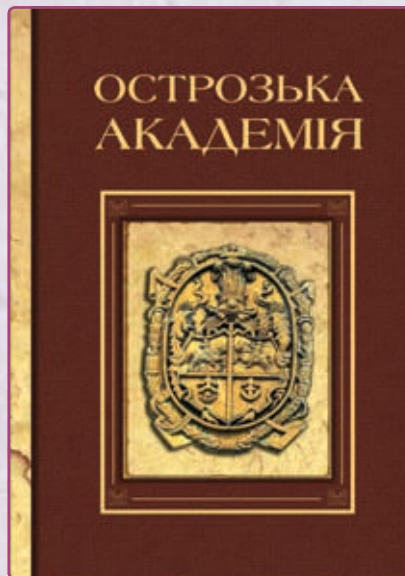
«Світ форми тепер валиться. Настає час змісту, час діла. Ходімо разом

із ним! Сильні й одні», – так написав у своєму листі Степан Бандера до Андрія Мельника 1940 року. Навколо цієї тези круяться всі події унікального роману Петра Кралюка «Сильні та одинокі», де зійшлися різні часові площини – XVII і XX століття та третє тисячоліття. Це перший художній твір про Степана Бандеру. Основне сюжетне плетиво роману – боротьба ідей крізь товщу історії та призму сильних особистостей.

Друга презентована праця – енциклопедія «Острозька

академія» – це фундаментальне наукове дослідження про Острозьку академію у XVI-XVII століттях. Ілюстративний матеріал, вміщений у книзі, показує, яка багата наша культура. До того ж, це була не лише народна культура, а й власне елітарна, культура європейського рівня. До сьогодні тогочасні культурні

надбання (портрети, зображення) вражають людей. Над книгою працювали приблизно 40 авторів упродовж п'ятих років. Петро Кралюк є редактором цього видання. У виданні зібрано матеріал, який стосується не лише діяльності Острозь-

кої академії, але й загалом української культури того часу.

ЖИТТЄПИС

Петро Кралюк – філософ, історик, публіцист та письменник. Народився 1958 р. в місті Ківерці на Волині. Закінчив історичний факультет Луцького педагогічного інституту ім. Лесі Українки та аспірантуру в Інституті суспільних наук (нині – Інститут українознавства) у Львові. Захистив в Інституті філософії (м. Київ) кандидатську дисертацію «Антитринітаризм і суспільна думка України другої половини XVI– першої половини XVII ст.» (1988 р.) та докторську «Особливості взаємовпливу конфесійної та національної свідомості в українській суспільній думці XVI – першої половини XVII ст.». Сфера наукових інтересів – українська релігійно-філософська думка епохи Середньовіччя, давня українська література.

❖ *Петро Кралюк*

Як викладач працював у Луцькому педінституті, Волинському університеті, Інституті слов'янознавства в м. Рівному. Зараз працює першим проректором Національного університету «Острозька академія». Постійно виступає з публіцистичними статтями на сторінках газети «День» та сайті радіо «Свобода».

Лавреат міжнародного літературного конкурсу «Гранослов», 1992 р.; лавреат Всеукраїнського конкурсу «Україна. Духовні острови», 2008 р.; лавреат премії імени Світочів, 2008 р.; лавреат премії ім. Миколи Гоголя «Тріюмф», 2009 р.; переможець у номінації «Гордість Волині» щорічної премії «Людина року Волинського краю», 2012 р.

НАУКОВА І ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ

Монографії: «Особливості вияву національної свідомості в українській суспільній думці XVI – першої половини XVII ст.» (1996 р.), «Духовні пошуки Мелетія Смотрицького» (1997 р.), «Греко-католицька церква в етнічній історії українського та білоруського народів (2003 р.)», «Острозька Біблія в контексті української та Європейської культур» (2006 р.), «Волинь у житті й творчості Тараса Шевченка» (Луцьк, 2006 р.), «Волинь та Поділля в житті Тараса Шевченка» (2007 р.), «Білі плями в історії української філософії» (2007 р.), «Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця XVI – початку XVII ст.» (2007 р.), «Біля витоків української мудрости: філософська та

релігійна думка народів Північного Причорномор'я VII ст. до н. е. – II ст. н.е» (2009 р.), «Любомудри Володимирії» (2010 р.), «Ян Лятос: ренесансна філософія та наука на українських землях» (2011 р.), «Василь Суразький: апологія православної традиції» (2011 р.), «Тренос» Мелетія Смотрицького в дискурсі західної філософської думки» (2012 р.).

Художні твори: «Попи марксистського приходу» (1993 р.), «Апокриф» (2005 р.), «Діоптра» (2007 р.), «Фелісія» (2008 р.), «Новий апокриф» (2008 р.), «Римейк» (2009 р.), «Реанімація» (2009 р.), «Реліквія» (2010 р.), «Шестиднев або Корона дому Ост-

розьких» (2010 р.), «Княжими шляхами Волині. Віднайдення раю» (2010 р.), «Блага вість од княгині Жеславської. Історія Пересопницького Євангелія» (2011 р.), «Сильні та самотні» (2011 р.), «Лицар і смерть» (2012 р.).

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АВТОРА

«Іноді я замислююсь над тим, чому українці, які дійсно є талановитими та сильними людьми, живуть так погано порівняно навіть із країнами-сусідами. Я знайшов для себе відповідь – українці мало читають. За статистикою, цього року на одного українця видана лише одна книга. За цим показником ми останні в Європі. Потрібно розуміти, що книга – це не просто товар, книга – це не сукупність інформації, книга – це учителька, яка навчає людство мислити раціонально. Саме ті народи, які цінують і читають книжки, – досягають найбільшого успіху».

«Цього року я був на острові Рюген. Це древня слов'янська земля, яка сьогодні є територією Німеччини. На Рюгені зберігся пам'ятник одному з найдавніших слов'янських

святиниці. Я кілька днів прожив у невеличкому містечку. Там мешкає не більше ніж п'ять тисяч мешканців, а на центральній вулиці розташований книжковий магазин, який працює від 8 ранку до 10 вечора. Коли не зайду, там завжди є покупці. Якось я, з цікавості, заглянув туди приблизно о восьмій годині ранку в неділю. Думалося, в такий час нікого там не буде, натомість заходжу і бачу трьох покупців.

Примітно, що цей магазин досить великий, і літератури – на будь-який смак. Цікаво й те, що чимало книг дуже великого формату. Один з польських авторів розповідав мені, що їхні видавництва не друкують книжок, які мають менше ніж 20 друкованих аркушів. Ці народи звикли читати книги великого обсягу і в них виробляється відповідне бачення світу і свого місця в ньому. Якщо брати представників нашої політичної «еліти», то більшість із них не читають. У цьому переконувався не раз. Ми ж, на противагу їм, повинні писати, читати і пропагувати книги».

Письменник зазначив, що ідею написати роман «Сильні та самотні» виношував довго. «Перебуваючи кілька років тому в Польщі, натрапив на книгу про Ярему Вишневецького (державний діяч Речі Посполитої та України, вважається зрадником віри батьків за перехід до католицизму – ред.). Автор видання, Ян Відацький, не є професійним істориком, він – криміналіст. Відацький отримав завдання зробити аналіз останків людини, яка перебувала в монастирі Святої Трійці на Лисій горі. Вважається, що саме там похований Ярема Вишневецький. Відацький зацікавився цією темою і на-

писав блискучу монографію про Ярему Вишневецького. Наприкінці своєї праці він пише, що Ярема Вишневецький дивним чином зустрівся зі Степаном Бандерою. Річ у тім, що у цьому самому монастирі у міжвоєнний період за часів так званої Другої Речі Посполитої була найстрашніша тюрма Польщі «Святий Хрест». Потрапляли до неї переважно політичні в'язні, і втекти звідти було

неможливо. У тій тюрмі опиняється і Степан Бандера. Сьогодні у «Святому Хресті» уже є крипта Вишневецького. Місцевий гід підтвердив, що у стінах монастиря свого часу був ув'язнений Бандера. Я бував у тих місцях, відтак виникла ідея написати роман, де б зустрілися Вишневецький з Бандерою: антигерою української історії і наш герой, яких поєднало між собою це місце».

«Мені хотілося показати Степана Бандеру як людину, що зуміла перебороти хворобу. Він був тяжко хворий і, можливо, якби не цілеспрямованість, – залишився б інвалідом. Якщо ви бачили світлини зі студентського життя Степана Бандери, то звертали увагу, що він ходив із паличкою. Подальша боротьба його не тільки загартувала, але йвилікувала. Мене вразило, що Степан Бандера вже з молодих років готувався до того, що він перебуватиме у в'язниці, – вчився терпіти тортури. З іншого боку, Степан Бандера – надзвичайно містична фігура. Мені здається, він відчував, що його вб'ють. Знав, що на нього полюють, готують замах, однак відпустив охоронця, немовби розуміючи, що смерті не уникнути. Хотів би й собі почерпнути отой бандерівської цілеспрямованості й безкомпромісності. Мене також вразила здатність Степана Бандери організувати людей. Він, без сумніву, є найкращим українським політиком ХХ століття».

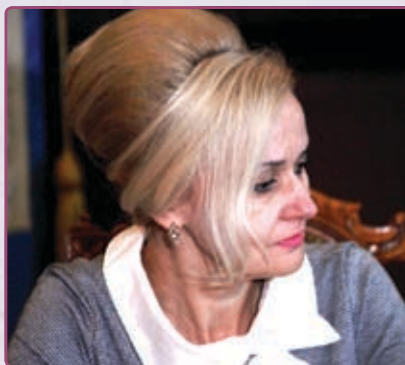
«Незважаючи на випробування і надскладні обставини,

Бандера залишався оптимістом. **Потрібно зрозуміти, що типова українська зацикленість на негативі – губить нас усіх.** Якщо будемо говорити, що нічого не можемо, ні на що не здатні, нічого не змінимо, – то так воно і буде. Потрібно налаштуватися на те, що ми сильні і у нас багато можливостей, аби досягти успіхів».

Гості вечора запитали професора Кралюка і про Карпатську Україну, про яку також йдеться у романі. «Мені дуже дорогий цей край, однак, коли там буваю, серце обливається кров'ю. До прикладу, близько двох років тому я був у Замку Паланок в Мукачевому. Там сьогодні працює музей, де величезна кімната присвячена угорському поетові Шандору Петефі. Я люблю Петефі як поета, проте він був у замку всього дві години, а тепер там стоїть кілька його пам'ятників. Чому стільки честі для неукраїнського автора? Закарпаття свого часу дійсно відіграло величезну роль у визвольних змаганнях. **І те, що 1939 року, коли не було української держави, на Закарпатті створюють свою державу, – величезна подія.** Так, ця держава проіснувала кілька днів, але це був Чин, який показав, що українці не здаються і будуть боротися за свою Незалежність. Тисячі людей після оголошення незалежної держави на Закарпатті зазнали жахливих репресій, багатьох убили, але вони йшли на смерть свідомо.

Так-от, у музеї Мукачівського замку угорській і радянсь-

кій історії присвячено дуже багато стендів. Карпатській Україні натомість виділили всього однісінький стенд. Очевидними є намагання стерти з нашої пам'яті цю героїчну сторінку. Сьогодні на Закарпатті відбуваються дуже непрості процеси, але цей край є нашою перлиною, і ми повинні її берегти й відновлювати».

ІРИНА ФАРІОН ПРО АВТОРА

«Шукала зустрічі з Петром Кралюком давно. Єднали не лише спільні наукові зацікавлення, а передусім світогляд. Головне не розминутися і підсилити наш український світ заглибленням у нашу культуру. Коли дочитала роман «Сильні та одинокі», то подумала: «Бандера, Коновалець, Шухе-

вич й інші жертвували своїм життям. Ми усього лиші жертвуємо своїм комфортом. **Цей роман наводить нас до правдивих цінностей, і той комфорт вільного обміну думками, і зокрема, через зустріч із книжкою, – це наш найбільший здобуток і наша найбільша перемога.** Бандера та його соратники реально перемогли своєю смертю. Ми народилися з їхнього безсмертя.

Роман доводить тезу Юрія Ілленка, що час не лінійний, а точковий – усе відбувається одночасно: і минуле, і теперішнє, і майбутнє. Особлива заслуга Петра Кралюка в тому, що він за допомогою художніх образів не просто доводить це, а вкладає до серця і підсвідомості людей. **Мудрі греки казали, що ми ходимо дорогами почуттів. Саме художні тексти – це непомильні шляхи до їхнього осердя.** Це найпотужніше, що існує в людині, тому не випадково науковець приходив до художнього образу, аби вивістити злитість раціонального з ірраціональним».

24 СІЧНЯ 2013 РОКУ

ЗУСТРІЧ ІЗ НАРОДНИМ АРТИСТОМ УКРАЇНИ БОГДАНОМ БЕНЮКОМ

*...велике діло кров [...], бо вона завжди озивається
минулим, щоб текти у жилах нащадків.*

Богдан Бенюк

ЖИТТЄПИС

Богдан Бенюк народився 26 травня 1957 року в селі Битків, що на Івано-Франківщині. 1978 року закінчив Київський державний інститут театрального мистецтва ім. Івана Карпенка-Карого. У 1978 – 1980 роках працював у київському Театрі юного глядача. Від 1980 року – актор Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка в Києві, протягом низки років – серед провідних акторів. У 1989—1994 рр., не припиняючи роботи в театрі, Богдан Бенюк працював старшим викладачем у Державному інституті театрального мистецтва ім. Івана Карпенка-Карого. Вів кілька розважальних телепрограм:

«Шоу самотнього холостяка» на Першому національному каналі та «Біла ворона» на каналі «1+1». Разом з Анатолієм Хостікоєвим є співзасновником Театральної компанії «Бенюк і Хостікоєв» (1999 р.).

Народний артист України (1996 р.), лавреат Державної премії України ім. Олександра Довженка (1998 р.), лавреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка

(2008 р.), кавалер Ордена «За заслуги» (2010 р.), народний депутат України від ВО «Свобода» VII скликання.

ТВОРЧІСТЬ

Ролі в театрі: Калитка («Сто тисяч» І. Карпенка-Карого), Щирий («Момент» В. Винниченка), «Бегемот» («Майстер і Маргарита» М. Булгакова), Юркович («Талан» М. Старицького), Цахес («Крихітка Цахес» Е. Т. А. Гофмана), Швейк («Пригоди бравого вояка Швейка» за Я. Гашеком), Іван («Райське діло» І. Малковича; прем'єра – 14 червня 2012 р.).

Ролі у фільмах: «Телефон поліції – 110», «Хвилі Чорного моря», «Ати-бати, йшли солдати», «Дипломати мимоволі», «На вербі груші», «Женці», «Велика розмова», «Вони були акторами», «Жіночі радощі і печалі», «Миргород і його мешканці», «Щастя Никифора Бубнова», «Загублені в пісках», «Як молоді ми були», «Жив-був Шишлов», «Конотопська відьма», «Філер», «Пані з папугою», «Дорога в пекло», «Камінна душа», «Любов до ближнього», «Імітатор», «Санітарна зона», «Вірний Руслан (Історія караульного собаки)», «З життя Остапа Вишні», «Капітан Крокус», «Кому вгору, кому вниз», «Постріл

в труні», «Для домашнього огнища», «Сорочка зі стьожкою», «Браві хлопці», «Золоте курча», «Фучжоу», «Москаль-чарівник», «Об'єкт «Джей», «Сьомий маршрут», «Чорна рада», «Планета скарбів» (Джон Сільвер – дубляж), «Завтра буде завтра», «Утьосов. Пісня вдовжки з життя», «Коли її зовсім не чекаєш», «Реальні кабани» (Боббі – дубляж), «Шрек Третій» (Шрек – дуб-

ляж), «Ліквідація», «Таємничий острів», «Кандагар», «Старі пси» (Чарлі – дубляж), «Захоплення підземки 123» (Райдер – дубляж), «Історія іграшок 3» (плюшевий ведмідь Татко – дубляж), «Шрек назавжди» (Шрек – дубляж), «Одного разу в Римі» (Ел Руссо – дубляж), «Ми з джазу 2», «Лоракс» (Лісовик Лоракс – дубляж), «Урсус».

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АКТОРА

«Прошу забути про цей довгий список виконаних ролей, адже ми, люди, схильні не спиняючись іти далі, коли досягаємо певної вершини. Це вміння надає великої

сили «забути» свої здобутки і починати справу з нуля. Коли «іконостас» такий великий – це і легко, і важко водночас».

«Велика любов, яка криється в кожному з нас, разом із самодостатністю, гріє нам груди. Самодостатність

– колосальна річ, проте, на жаль, вона є тією причиною, яка нас заспокоює. Самодостатність є причиною невміння себе заводити, бігти на дальні дистанції, а це тепер надважливо, адже боротьба за незалежність нашої Держави не закінчена. Це непросто бути з тими людьми, що міряють життя дальніми дистанціями, проте саме вони вміють

тримати в руках смолоскипи нашої свободи».

«У будь-які поворотні моменти, коли ти сам не знаєш, що буде далі, течія або підсвідоме змушує вчинити нас так чи так.

Історія або уміння знайти себе дає можливість поглянути в глибину: кого ти представляєш, яка кров нуртує в тобі? А велике діло кров, як сказав булгаковський Воланд, бо вона завжди озивається минулим, щоб

тексти у жилах нащадків. Це ті прекрасні моменти, коли люди відчувають ріст потуги всередині; вони не можуть зрозуміти і мовою пояснити цих речей, але спрацьовує

безліч протиправних речей, за які доведеться відповідати. Вони не розуміють, що відповідати доведеться, можливо, навіть не їм, але те сьоме коліно ніхто ніколи не зліквідує».

мих державників. Це актор із найвищим умінням любити людину аж до повного пе-

біблійна відповідальність до сьомого коліна. Виявом цього є випадок зі мною у Дніпропетровську, де після зустрічі з городянами підходить чоловік і каже: «Мамай, клянусь – за «Свободу» галасавалі». Сьогодні люди, які керують нами, роблять

**ІРИНА
 ФАРІОН
 ПРО
 АКТОРА**

«Не так часто великих акторів можна назвати великими людьми. **Богдан Бенюк серед грона таких: великих життєлюбів, невичерпних добротворців та одержи-**

ревтілення у всі її іпостасі. Завжди подивляю Богданову здатність після психологічно виснажливого дня роботи у Верховній Раді ввечері виходити на сцену театру Франка і грати людську справжність у всіх її злетах і падіннях, високостях і ницостях. Він так грає класику, що вона стає найкращим самопізнанням і книгою дня. Він так грає чужі історії, що вони здатні змінити і твоє життя. **Направду, лікар душ із найздоровішою гірко-солодкою рецептурою зі сцени».**

Презентація унікальної монографії (виданої посмертно)

ПРОФЕСОРА МИХАЙЛА ХУДАША «ПОХОДЖЕННЯ ІМЕН ТА РЕЛІГІЙНО-МІТОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ДАВНЬОРУСЬКИХ ТА СПІЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ ЯЗИЧНИЦЬКИХ БОЖЕСТВ».

У представленні книги взяв участь директор Інституту народознавства, академік НАН України **СТЕПАН ПАВЛЮК**

Тільки для тих, що постійно йдуть і зростають, горизонти досліджень віддаляються, однак за ними зостаються пам'ятники досягнутого.

Ірина Фаріон

Презентована книга – перший у сучасній науці докорінний критичний перегляд основних поглядів дослідників на походження імен давньоруських і спільнослов'янських язичницьких божеств з оглядом дотеперішніх спроб трактування сутності їхніх релігійно-мітологічних функцій. Автор пропонує теорію, згідно з якою, всі, без винятку, давньоруські і спільнослов'янські язичницькі божества виникли переважно ще у первісно-общинний період і винятково на праслов'янському, чи ще протослов'янському, питомому антропонімійному ґрунті, – тобто походять від особових власних імен. Отже, жодне з цих божеств, як і його ім'я, нізвідки не було запозичене. Монографію створено на стику двох наук – лінгвістики і мітології.

ЖИТТЄПИС

Михайло Худаш (20 грудня 1925 – 11 травня 2011) народився у селі Демня Миколаївського району Львівської області. 1950 року закінчив Львівський педагогічний інститут, працював учителем української мови і літератури Струсівської СШ та інспектором шкіл Струсівського району Тернопільської обл., а в 1952–1954 рр.

❖ *Михайло Худаш*

завідувачем Кременецького райвно цієї ж області. У 1954–1957 рр. навчався у стаціонарній аспірантурі при кафедрі української мови Львівського державного педінституту, після закінчення якої (від листопада 1957 р. до серпня 1980 р.) працював на посадах спочатку молодшого, потім старшого наукового співробітника відділу мовознавства (згодом перейменованого у відділ історичної лексикографії) Інституту суспільних наук АН УРСР (тепер це Інститут українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України). Від 1980 р. і до 2010 р. М. Худаш працював на посаді старшого, потім провідного наукового співробітника

відділу карпатознавства Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР, перейменованого згодом у Львівське відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. Максима Рильського АН УРСР (тепер Інститут народознавства НАН України). Український мовознавець, доктор філологічних наук (1980 р.).

НАУКОВА ТВОРЧІСТЬ

Дослідник українських пам'яток XVI – XVII ст., зокрема актів Львівського Ставропігійського Братства (монографія «Лексика українських ділових документів кінця XVI – початку XVII ст.», 1961 р.). Другий напрям дослідження – українська антропонімія (особові власні назви), що вилилось у фундаментальну і досі єдину в українському мовознавстві теоретичну працю з історичної антропоніміки «Із історії української антропонімії» (1977 р.), а відтак знаменна розвідка «До питання класифікації українських прізвищевих назв XIV–XVIII ст.». Новаторськими є праці про генезу етнонімів *бойки, гуцули, лемки, хорвати, чехи, ляхи, серби, будини*; назви племен: *уличі та дреговичі*; легендарних засновників Києва *Кия, Щека, Хорива* та

Либеді; імени вождя антів *Божя* та легендарного вождя (отця) русів *Ора* (*Орія*), а також остання розвідка з цієї серії про походження назви Україна: «Як, чому і коли Русь стала Україною, а русини стали українцями?».

Як наслідок нової методології тлумачення власної назви через власну назву і через слов'янську й українську територіальну основи вийшло фундаментальне наукове чотирикнижжя про українську карпатську та прикарпатську ойконімію (назви населених пунктів): «Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімії утворення)» (1991 р., у співавторстві з М. Демчук), «Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів. Утворення від слов'янських автохтонних відкомполітичних скорочених особових власних імен» (1995 р.), «Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення відапелятивних антропонімії)» (2004 р.), «Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (відапелятивні

утворення)» (2006 р.). У його багатому доробку незрівнянні, соковиті, трепетні дослідження про видатних українських лінгвістів і громадських діячів Е. Желехівського,

І. Верхратського, В. Щурата, П. Беринду, Й. Лозинського. Ці постаті – знаки своєї доби, а доба в інтерпретації М. Худаша – знак нас самих: минувшина завжди спроектована у сьогодення. Це, мабуть-таки, ще одне підтвердження алхімічності професора, який із тисячі слів етимологізує ті, що стають для нас духовим рентгеном, та з грона знаних мовознавців оповідає про тих, чий талант ми ще не зуміли сповна засвітити для себе і для країни.

Директор Інституту народознавства Степан Павлюк пліч-о-пліч працював з Михайлом Худашем упродовж багатьох років. У виступі на презентації він зауважив: «Його дослідження допомагають усвідомити зв'язок сьогоденних українців із тими початками, коли ми творилися як нація. Учений чудово володів науковою методикою та методологією. Його методологія – **неначе вища математика**. Аби дослідити будь-яке, навіть найменше явище, він докладав якнайбільше зусиль – робив усе уважно і скурпульозно. Його дослідження –

одне з найвищих досягнень української лінгвістичної науки».

Професор Роман Кирчів переконаний, що «ця праця матиме величезне значення не тільки в українській, але і світовій науці. Ніхто з дослідників відтепер не зможе залишити її поза увагою. Це видання має змусити опам'ятатися багатьох «науковців»-аматорів, які любляють, за Іваном Франком, «мітологічні фантазування». Потрібно

пам'ятати, що мітологія – це не іграшка, а великий пласт культури, що потребує глибокого дослідника. Михайло Худаш – чудовий приклад для наслідування, а остання праця – лебедина пісня його наукового подвигу».

Звісно, найбільше чекали слова дружини Михайла Худаша, його натхненниці і берегині Лідії Сергіївни Худаш (Шевело). Його титанічна наукова праця – це також наслідок родинного затишку, який створила для нього його дружина-філологиня і поетка. Її поетичні рядки – більше, ніж сльози

пам'яті. Вони подальший духовий і містичний зв'язок із чоловіком.

ІРИНА ФАРІОН ПРО СВОГО ВЧИТЕЛЯ

«Михайло Лукич – один із найпотужніших ономастів не лише у слов'янській антропоніміці та ономастиці, але у світовій також. Я мала щастя 17 років входити в життя і творчість цієї унікальної людини. На перший погляд, суворий, аскетичний, категоричний та принциповий. Про нього казали – якщо він читав чиюсь дисертацію, то решта не мають сенсу в неї вникати. Бо з дисертанта витягнуто всі його можливості. Але разом з тим, це була людина погідна, як літній день, що була готова у будь-яку хвилину пустити світлу, кристалеву сльозу і обійняти тебе добротою. **Я тільки одна з його учнів, яким він відкрив мову як велику науку та щоденне життя.** Він створив цілу ономастичну школу – львівську, про яку не дуже люблять казати в академічній науці. Михайло Худаш виховав цілу плеяду дослідників українських прізвищ, зрештою, він є творцем терміна, який звучить «прізвищева назва», і вже наступна генерація вчених без цього терміна, як хірург без скальпеля, не вміє досліджувати антропонімічного матеріалу. Мимоволі згадую слова великого Гайне: «Тільки у генія для вираження нової думки є нове слово».

«Праця **«Походження імен [...] язичницьких божеств»** – це останнє зацікавлення Михайла Худаша,

яке не давало йому відійти з цього світу. Цю книгу не просто читати, це потік свідомості, влитий у наукові форми. Презентована книга – класика антропонімічної науки. З її допомогою можна проникати в етимологію імен Бог, Білобог, Велес, Дажбог, Дана, Див та інших і поглиблювати нашу історичну пам'ять та історичну свідомість.

Лише зауважу на наукових принципах, адже Михайло Лукич етимологізує всі ці назви богів, а їх понад 30, винятково на слов'янському антропонімічному матеріалі. Він не шукає коріння тих богів на іранському ґрунті, як це робить велика кількість учених. Михайло Худаш кардинально руйнує стереотипи про те, якого походження ці імена. Власне, в цьому полягає основний посыл цієї праці».

«Однак найвищу вершину вчений взяв уже ... по його відході у вічність. Мала щастя бачити на його робочому столі дрібним почерком, наче маковим зерням, списаних сотні сторінок про величне, вічне, божественне – про назви Богів слов'янського пантеону: «Походження імен та релігійно-мітологічні функції давньоукраїнських і спільнослов'янських язичницьких божеств», що видані

зусиллями Інституту народознавства і відданої дружини Михайла Лукича Лідії Сергіївни. Звідки ці назви: Перун, Велес, Сварог, Дажбог, Макоша, Лель, Полель, Ярило, Семергл, Стрибог тощо? **Разом із пізнанням творчості цього великого мовознавця і самі більшаємо та мудріємо. І найперше через те, що його досягнення**

і стиль життя неможливо вкласти у відому риторичну філософську сентенцію від Ентоні де Мело: «Що доброго у тому, що вчений заглиблюється у слова чи в суть якогось явища, коли його серце не сповнене любови?» Серце Михайла Лукича само було любов'ю».

«Віктор Гюго писав, що великі люди самі споруджують собі п'єдестал, а статую споруджує майбутнє. Цей вислів сповна стосується унікального вченого Михайла Худаша. Його п'єдестал – це багатолітня науково-дослідницька діяльність і наше проникнення в неї і пошанування».

ЗУСТРІЧ ІЗ ПИСЬМЕННИКОМ МИРОСЛАВОМ ДОЧИНЦЕМ

Книга – це великий дар Бога, адже це не ми читаємо книгу, а навпаки – вона зчитує наш стан.

Мирослав Дочинець

Тисячна зала Львівської політехніки була вщерть заповнена, а всі книги автора, яких було чимало, читачі розкупили ще задовго до початку творчого вечора.

ЖИТТЄПИС

Мирослав Дочинець народився 3 верезня 1959 року в місті Хусті Закарпатської області у сім'ї вчителів. Батько закінчив із відзнакою філософський факультет Київського університету, але мусив учителювати у школі-інтернаті й ПТУ, оскільки відбув шість років ГУЛАГу. Письменник згадує, що «вчився у нього читати «на плечі», коли той студіював *Канта, Спінозу, Декарта...*». Мати викладала географію. Мирослав почав друкуватися з шостого класу в дитячих виданнях. Був переможцем конкурсів юних літераторів. Закінчивши факультет жур-

налістики Львівського університету, взявся до професійної роботи: 1982 року розпочав працю в газеті «Молодь Закарпаття». 1998 року заснував у Мукачеві видавництво «Карпатська вежа», де як головний редактор і директор підготував і видав упродовж п'яти років понад 100 видань.

ТВОРЧІСТЬ

Автор зізнається, що в прозі «*сповідує аскезу тонкого литва і холодної чеканки*». Його стиль – «*це самособоюнаповнення. Писати слід так, щоб новелу можна було опорядити в рамку, як портрет чи акварель*». Мирослав Дочинець є автором понад двадцятьох видань: «Він і вона», «Краєвид із жінкою», «Хліб і шоколад», «Руки і душа», «Лис у винограднику», «Дорога в небо – до людей», «Булава і серце», «Місячна роса», «Вічник», «Криничар», «Горянин», філософсько-психологічних заповітів карпатського мудреця «Многії літа. Благії літа», що стали українським народним бестселером.

Член Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників. За плідну і самобутню творчу діяльність відзначений низкою літературних премій: Міжнародною літературною премією «Карпатська корона» (2004 р.), відзнакою «Золоті письменники України» за найбільші наклади (2012 р.) та премією видавництва «Ярославів Вал» (2013 р.).

За романом «Лис у винограднику» готують знімати кіно. Роман «Вічник» інсценізував студентський театр в Англії. З ініціативи педагогів підготовлено й видано версію книжки для дітей – «Бранець Чорного Лісу». Готується така ж версія роману «Криничар» – «В'язень замку Паланок».

Як видавець втілює різні видавничі проекти, зокрема опікується серіями книжок «Домінія слова», «Трава Парнасу», «Книжкова полиця Вічника». Допомагає бібліотекам Закарпаття літературою.

В Україні не знайдеться, мабуть, жодного письменника, чия творчість обговорювали б так широко, як це роблять із книжками Мирослава Дочинця. Крім топових позицій у рейтингах книгарень, його книжки також заповнюють важливу лакуну «духовного наративу» української літератури. «*Твори М. Дочинця «підмикають» читача до інтелектуального поля всієї літератури. Це окремий матерік нашої літератури*» (М. Слабошпицький). Це книги «глибокого дихання» (В. Базилевський), «книги, принесені янголом» (П. Сорока). «Вічник» – «книга століття» (Є. Сверстюк). І всі як один згоджуються, що одним з «головних героїв» його творів є стихія мови. Його прозу перекладають російською, угорською, словацькою, румунською, польською, французькою, англійською, японською мовами.

❖ *Мирослав Дочинець*

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АВТОРА

«Завдання літератури – відкрити людину людині. Сама ж література – це постійне продирання через штамп. Слово має викликати довіру, тому ним слід користуватися, аби привертати людину до доброчесности, до Бога».

«Коли ми читаємо книгу й вона нам подобається, відчуваємо якесь співзвуччя, суголося з душею й серцем, нам цікаво: гарна мова, багата лексика, але це не є основним у творі. **Основне – це не самі слова і їхнє багатство, а розташування цього слова – гроно слів творить текст. Це підбір слова, муштрування й мордування слова, яке й творить стиль.** Проза повинна бути зернистою, духмяною, повинна мати якусь провітленість. Читач має бачити якесь зерно в середині цього м'якого, духмяного й смачного плода, який прикритий свіжою росю. Звичайно, я не відразу сів і почав писати такі речі – для цього потрібно жити 30-40 років і кожного дня писати, писати й писати. Одного дня ти зрозумієш, для чого це пишеш і кому, для чого плодиш макулатуру, блошки-слова висипаєш на аркуш. Коли ти так довго придивляєшся і слухаєш цей світ, то несподівано він починає тобі диктувати. Тобто тільки тоді, коли ми будемо прислухатися, навколишня природа, природа Господа нашого нам відкриється. Отож це поєднання і породжує таку якість, нові речі, нові образи, метафори, символи та новий міф».

«Колись Іван Чендей – письменник, що довго був у неласці влади, письменник відомий, але мало читаний, – підвів мене до осіннього виноградно-го грона, що синяво виблиску-

вало на сонці, і сказав: «Дивися – така має бути проза!» І я тоді все зрозумів – що у тексті має бути зернистість слова, провітленість, духмяність, все це має бути сонячним, покритим вранішньою росю».

«Кожного разу, коли ми підбираємо ключі до якоїсь проблеми, до високого мистецтва, Господь замінює цей замок. Це велика мудрість із його боку, адже у митця завжди залишається якась невтоленність. Саме тому 92-річний Мікеланджело, коли проходив вулицями, де стояли його витвори, що вже стали національним надбанням, не міг дивитися у їхній бік. Так і мені дуже важко заглядати у свої книги. **Книга – це великий дар Бога, адже це не**

ми читаємо книгу, а навпаки – вона зчитує наш стан. Книга це спілкування з Богом, адже на самоті ти відкриваєш своє серце. **Найбільше, що дають нам книги, – це не знання, розвагу та естетичне задоволення, а внутрішню духовну свободу.** Великий прозаїк казав: «Будьте вільні у творчості, і вам легше буде дихати». Я теж до цього прийшов, коли зрозумів призначення цього спокою слова. Воно покликане викликати довіру й харизму. Тільки тоді воно має право на життя».

«Запитання від публіки діляться на дві категорії. Перша – коли той, що запитує, знає відповідь, і друга – коли на ті запитання взагалі немає відповіді...»

«Мої національні герої в моїх книгах – «Вічник», «Горянин», «Криничар». Вони – мій рятунок у цьому глобалізованому, але таки системному світі, від якого ми нікуди не подінемося. Тож наше завдання – вписатися в цей світ, мусимо знайти на це в собі сили».

«**Книга – це спілкування з Богом. Книга – це не розваги, це внутрішня свобода, це внутрішній ріст.** Колись я був запитав одного хлопчика, що дає йому читання, і він дуже мудро відповів. Читання, сказав, робить його

цікавішим і для нього самого, і для ровесників».

«Знаєте, американці – дуже прагматична нація – мають таку гарну примовку: багаті люди мають великі бібліотеки, а бідні люди мають великі телевізори. Це для них формула. Ще є таке: хто читає книги, керує тими, хто дивиться телевізор. **Книга – то є дух, то є влада, то є інструмент до розуміння цього світу».**

На запитання зали: «Ви з Закарпаття – вважаєте себе русином чи українцем?» – письменник відповів:

– А ким був Іван Франко, Василь Стефаник, Леся Українка, Ольга Кобилянська? Та звісно, українцем! І немає насправді ніякого русинства! Є воно хіба політичне, таке кумедне – створене на грошики Росії, на грошики мадярів, і розігрують цей увесь спектакль зі зовні. Закарпатцям не до того.

Гірше те, що на Закарпатті триває зараз сильна мадяризація. Мадяри сплять і бачать наш край своїм. Вони сприймають цю землю як свій оплот, свою віднайдену Батьківщину. За Юценка їм дозволили встановити на перевалі

свій символ, а опісля вони понаставляли тих своїх орлів-тупрулів скрізь по Закарпаттю. Крім того, за століття сусідства Угорщина і Закарпаття дуже переплетені особистісними, родинними зв'язками. І от тепер українці масово набувають угорських паспортів, вже навіть окремі розцінки встановлено: скільки коштує такий паспорт для закарпатця, скільки

для донеччанина, киянина. Держава зараз мовчить, але рано чи пізно ми постанемо перед тяжким фактом, коли нам скажуть: подивіться, мовляв, скільки у вас проживає наших людей! Ми їх маємо захищати! Питання в іншому – чому закарпатці беруть те друге угорське громадянство. А це дуже просто – бо це, передусім, дає автоматичний доступ до шенгенської візи. По-друге, це можливість ховатися від деяких ситуативних економічних, політичних, соціальних негараздів. Врешті, так виявляється завбачлива вдача закарпатця – якщо є нагода, то чого б нею не скористатися і не забезпечити про всяк випадок собі і там якийсь «прибіжище». Це все люди роблять для самозбереження, тому на них тут нічого нарікати – кожна влада їх вчила хіба виживати за різних обставин, тож тепер саме держава і має потурбуватися про власну цілісність і безпеку. Бо слід остерегатися загрози від того масового надбання громадянства сусідньої держави, яка не приховує своїх загарбницьких настрій».

«Рідна мова – не просто засіб спілкування, це наш духовний одяг, який захищає від знебарвленого, зденационалізованого світу, який ми спостерігаємо зараз в Україні. Ми, письменники, в її охороні. Але просто захищати її якимись гаслами чи на мітингах – це не найкращий спосіб. Письменнику треба подавати тексти високого гатунку, європейського стандарту і таким чином привертати читача. Дайте гарну книгу – і її читатимуть українською навіть росіяни. Дайте гарну українську пісню – і її слухатимуть. Треба утверджувати високий модерний стандарт у нашому мистецтві».

ІРИНА ФАРІОН ПРО АВТОРА

«Він зупиняє перед Словом, як перед подією життя – не буденною, а знаковою. Він прийшов зі самої природи. Бо росте самостійно, як дерево, пнучись до неба – і нас пориває до цього. Може, він буде сад вільних людей, що підживлюють один одного, дивлячись у Небо і підморгуючи Сонцю? **Це зачарований життям чоловік, тому така світла його проза і зернисте кожне слово. Бо кожне його слово – ніби кожна хвилина зустрічі красивої людини».**

25 КВІТНЯ 2013 РОКУ

ЗУСТРІЧ ІЗ ВИДАВЦЕМ ТА ПОЕТОМ ІВАНОМ МАЛКОВИЧЕМ

*...завдяки нашим книжкам щороку десятки тисяч українців
уперше купують книжку українською мовою!*

Іван Малкович

ЖИТТЄПИС

Іван Малкович народився 10 травня 1961 року в сім'ї Антося Малковича та Юлії Малкович (Арсенич) у Березові Нижньому, що на Івано-Франківщині. Після закінчення місцевої школи (1976 р.) вступив на скрипкове відділення Івано-Франківського музичного училища ім. Д. Січинського. Від 1980 до 1985 рр. навчався на філологічному відділенні Київського державного університету ім. Тараса Шевченка. Здобувши диплом філолога-україніста, кілька місяців працював у школі вчителем української мови та літератури. Згодом перейшов на посаду редактора дошкільної літератури у видавництві «Веселка». 1986 р. одружився зі скрипалькою Яриною Антків, з якою разом виховують двох синів – Тараса і Гордія. 1987 року перейшов на посаду редактора відділу

поезії у видавництві «Молодь». 1989 року долучився до організації першого молодіжного пісенного фестивалю «Червона Рута». У 1991–1992 рр. працював у редакції дитячого журналу «Соняшник», відтак – головним редактором дитячих програм «Укртелефільму».

«Абабагалама-гівський період» розпочався 20 квіт-

ня 1992 р. Це офіційний день народження (реєстрації) знаменитого тепер видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» (назва з Франкової «Грицевої шкільної науки»), що стало національним символом і міжнародним брендом. 1992 року, в липні, вийшла його перша книжка «Українська абетка» (наклад 50 тис. примірників). Перше слово починалося з «ангела» на літеру «а». Мабуть, саме тоді видавництво знайшло свого надійного покровителя. 1994 року у видавництві вийшло перше видання «Улюблених віршів». 2002 року Форум видавців у Львові визнав «А-БА-

БА-ГА-ЛА-МА-ГУ» найкращим видавництвом року в Україні, а 2004 року – Івана Малковича найкращим директором видавництва в Україні. 2005 року виходить перше видання «100 КАЗОК. Т.1». Із дорослішанням синів Тараса та Гордія від 2008 р. «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» починає видавати «дорослу» літературу. 2009 р. виходить «Дитяча Євангелія» з благословенням Першоієрархів найбільших традиційних християнських церков в Україні — УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ, УПЦ МП.

2004 року став кавалером Міжнародного ордена усмішки (свого часу цю нагороду отримували Папа Іван-Павло II, Астрід Ліндгрен, Сергій Образцов, Джоан Ровлінг та ін.). 2004, 2008, 2009 рр. входить до «ТОП-100 найвпливовіших людей України» щорічного рейтингу журналу «Кореспондент».

Ще далекого 1995 року Малкович продав американському видавничому гіган-

тові Alfred A. Knopf права на книжку «Котик та Півник». Це була перша в історії незалежної України книжка, яку придбало видавництво зі світовим ім'ям. 2006 року в США було видано також «Снігову королеву». Англійське видавництво Templar 2005 р. також видало казку Г.-Х. Андерсена в інтерпретації «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГИ». Саме їй судилося стати лідером продажу цього видавництва, обігнавши такі вічні книги, як «Острів скарбів» і «Пітера Пена». Причому «Снігову королеву» було видано в категорії подарункового видання, яке коштувало 20 фунтів (понад 200 гривень). В Англії було продано понад 30 тис. примірників цієї книги. Поки що іноземні видавці викупили в Малковича права лише на сім книг.

ТВОРЧІСТЬ

6 січня 1981 р. вийшла перша велика поетична публіка-

ція Івана Малковича у «Літературній Україні» зі вступним словом Д. Павличка. 1984 року побачила світ перша поетична збірка «Білий камінь», у рецензії на яку Ліна Костенко назвала поета «найніжнішою скрипкою України». 1986 року став (наймолодшим на той час) членом Спілки письменників в СРСР, а 1987 р. – першим лауреатом премії «Бу-Ба-Бу» за найкращий вірш року. Відтак збірка за збіркою поет наповнює українську літературу: «Ключ», «Вірші», «Із янголом на плечі», «Вірші на зиму». 2010 року світ побачило вибране Івана Малковича (вибрані вірші, переклади, есеї, інтерв'ю) «Все поруч», що стало одним із переможців книжкового конкурсу львівського Форуму видавців-2010.

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АВТОРА

«Колись, ще в середині дев'яностих, до мене прийшов лист про книжку «Улюблені

вірші». Здається, з Дніпро-дзержинська. Люди писали, що завдяки «Улюбленим віршам» вони почали в сім'ї спілкуватися українською. Хтось їм подарував цю книжку і музичну аудіокасетку до неї. І дитяtko слухало, потім навчилося цих віршів, і дорослі разом з ним... Це був дуже важливий лист, адже моя книжка таки й справді децю змінила тим людям погляд на світ...»

«...я переконаний, що треба вірити в те краще, що є в людях. Не шукати підступів на порожньому місці, а шанувати людську працю – я завжди захищатиму тих, хто щось робить...»

«Абабагаламага» принципово не видає російських книжок, і якби тільки ви були в моїй шкурі і знали тиск дистриб'юторів, що пропонують видавати книги російською і робити їх навіть дорожчими! Але наші книжки виходять російською мовою тільки в Росії, і я даю таке право лише з тою умовою, що буде написано: «**Без права продажу в Україні**». Я навчаю маленьких росіян, що відколи Україна стала незалежною державою, то оте «В Україні» – то вже державотворчий факт, а не просто морфологія мови. Ви-

вали, щоб наші діти жили в центрі Києва, щоб почувалися володарями на цій землі. Щоб не було так, як чинять багато наших земляків, – переходять у Києві

в Україні. Одні виховують-ся на «баю-баюшки-баю», а другі на «люлі-люлі» чи «а-а-а, котків два». Українцям же бракує частотности цитувань українських культурних артефактів, а відтак бракує порозуміння. Ми ж увесь час чуємо по радіо, по телебаченні російське: фільми, пісні, якийсь там російський «гу-

давати російською – це, звичайно, додаткові мільйонні обороти, але мені це нецікаво. Цікаво інше – що завдяки нашим книжкам щороку десятки тисяч українців вперше купують книжку українською мовою! І навіть у сім'ях, де батьки російськомовні, купують діткам нашу книжку, і ті дітки вже прочитують її українською, і вона стане їм рідним спогадом дитинства».

«Я маю на меті видавати не так бестселери, як лонгселери, себто довгограйні книги з вічними текстами й прекрасними малюнками, що будуть потрібні багатьом поколінням».

«Якщо ти маєш бодай одну успішну книгу за кордоном, це вже запорука успішного бізнесу. А якщо тобі пощастило продати з десяток книг – це просто успіх. Але щоб був відчутний бізнес, треба мати дуже багато книг».

«Але для мене все ж таки гроші заради гарних книжок, а не книжки заради грошей. Мені цікаво наповнити ринок для українського читача – зробити такі книги, щоб в Україні з більшою охотою читали українською мовою».

«...Взагалі нам треба старатися робити все найкраще, і щоб наші сини ставали генералами, щоб вони керу-

на російську мову. Це дуже прикро, не люблю про мову говорити патосно, але я завжди мав мову, як внутрішню Батьківщину. Як духа вділяє нам Господь при народженні, так і мову. І хоч куди поїдеш, на яку еміграцію не подасися, ти навіть сам до себе можеш поговорити рідним словом: човен, човенце, жито, Дніпро – і воно все з тобою. А вони не хочуть, щоб «Дніпро», вони хочуть, щоб просто «вада».

«Знаєте, я б дуже хотів, щоби наші діти мали улюблені вірші, казки, мультфільми – українською, щоби в них були спільні цитати. Бо ж у нас наче дві паралельні нації

мор і сатира»... А українсько-го так мало! ...»

«...бути сучасними – це не тільки нові технології, це стосується й української мови. Плекаючи її, ми не повинні зберігати її в нормах українських казок. Зараз є великий брак нюансувань сучасних, питома українських,

по одній видавати дитячі книжки. Бо коли немає фільмів, мультфільмів, я хотів робити книжку, і щоб вона була така гарна, щоб дитина розуміла, що це якийсь

хто гнітив, свідчень нема. А от автор цієї книги спогадів, – родом з села, волею долі опинився у стані тих, хто гнітив. Він там описує страшні дивовижні факти. Він сам тоді розкуркулював, був причетний до тих звірств, а потім і його посадили й катували. Це записи російськомовного українця – і та його мова така калічена... То неможливо перекласти».

і особливо це знає той, хто працює над перекладом. Українські перекладачі – то дуже стражденні люди. Нам доводиться часто витворювати нові фразеологізми, щоб вони звучали не так, як у російській, і ми маємо бути ще й співтворцями сучасної української мови – аби діти не говорили, як професори філології. А все це тому, що ж тільки Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ говорить українською, ото й не витворюється достатньо – з усієї території – нових слів. Бо, наприклад, імперським мовам властиво запозичувати. Скажімо, російська мова стільки понабирала собі українських елементів, що ми навіть часом і не впізнаємо своїх рідних слів, сприймаємо їх як русизми. А мова має лунати з усіх усюд. Перепрошую, від повії – до академіка: всі мають розмовляти українською мовою».

«Наша Україна – в центрі Європи. Я завжди наголошую, що вона п'ята за населенням, але перша за територією. І в цій країні не було кінематографа для дітей. Трошечки був той чудовий час Миколайчука, Ілленка, Параджанова. Навіть мультиків було мало. Був мультик про козаків, але персонажі не говорили, бо боялись, щоб вони заговорили, і титрувалось все російською мовою. І тому я вирішив одну

екран. Це екран у такий гармонійний світ, правильний, щоб дитина сама ставала ре-

**ІРИНА ФАРІОН
 ПРО АВТОРА**

жисером, оператором, щоб вона запам'ятала, що в її дитинстві була книжка гарна. І коли їй на якомусь життєвому шляху постане питання покидати Батьківщину чи ні, то, може, тою однією краплею вирішальною, яка переважить шальки терезів, буде оцей спогад. Ні, я лишуся тут, бо у мене принаймні були книжки гарні. Це та надія, що ми можемо жити гарно».

«А от єдина книжка, яку ми видали російською мовою «Красный апокаліпсис: Сквозь Голодомор и раскулачивание». Цю книгу мені запропонував Євген Сверстюк, він же й сказав, що треба видати її так, як вона є – російською мовою. Ми маємо свідчення тих, кого пригнічували, кого вбивали, а з того боку,

«Хочеться забитися в кутик із його Янголом на плечі і там поговорити з Господом, із природою, з сутністю... Дякую Богові, що ми сучасники. 21 рік тому народилося видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», книги якого читають, як визначив Іван Малкович, «від 2-х до 102-х». Це коло життя, яке стало вертикаллю української еліти і всіх вільних українських самодостатніх людей. «У руці маю ружу, язик – за оружжя, а в серці – якась коляда». Оце для мене Іван Малкович».

30 ТРАВНЯ 2013 РОКУ

ЗУСТРІЧ ІЗ ПОЛІТИКОМ ТА НАУКОВЦЕМ ЮРІЄМ МИХАЛЬЧИШИНИМ

...відчувається спрага за якісним українським художнім словом. Це нашттовхує на думку, що треба відроджувати читання хорошої класичної літератури.

Юрій Михальчишин

Презентовано книгу «**Ватра. Версія 1.0.**». Це збірник перекладів програмових документів європейських політичних партій антисистемного типу міжвоєнної доби, матеріали про їхню практичну діяльність, твори провідних ідеологів українського націоналізму та найяскравіших європейських націонал-революційних інтелектуалів. Більшість оригінальних матеріалів українською мовою надруковано вперше. Ідейно-теоретичну спадщину українських та іноземних класиків доповнено насиченою та гострою актуальною публіцистикою молодих українських авторів сучасності.

ЖИТТЄПИС

Юрій Михальчишин народився 14 листопада 1982 року в м. Львові. 2000 року закінчив з відзнакою Львівську українську приватну гімназію. У 2000–2005 рр. навчався на філософському факультеті Львівського національного університету ім. Івана Франка, здобув диплом магістра політології з відзнакою. У 2000 році працював політичним оглядачем часопису «За вільну Україну плюс».

2005 року вступив до аспірантури Львівського на-

ціонального університету ім. Івана Франка на катедру політології, у квітні 2009 р. захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю «політичні інститути та процеси» на тему: «Трансформація політичного руху в масову політичну партію нового типу на прикладі NSDAP і PNF (порівняльний аналіз)». Від липня 2009 року – старший науковий співробітник Національного університету «Львівська політехніка».

Від 2007 року член Всеукраїнського об'єднання «Свобода». Член Політради ВО «Свобода». Від 2010 року – депутат Львівської міської ради, заступник голови фракції Всеукраїнського об'єднання «Свобода» у Львівській місь-

кій раді. 2010 р. балотувався на посаду міського голови Львова та посів на виборах третє місце, набравши 42 тис. голосів. 2012 року обраний за мажоритарним округом № 118 м. Львова депутатом Верховної Ради України, голова підкомітету бюджетного комітету. Один із найяскравіших спікерів теперішньої Верховної Ради.

Розпочинаючи багатолюдну презентацію, Ірина Фаріон зауважила, що, за збігом обставин, саме 30 травня 2000 року Львів прощався з композитором Ігорем Білозором і саме тоді у поховально-протестних акціях розпочинався юний Юрій Михальчишин як політик. *«Знаково і логічно, що назва праці «Ватра» Юрка Михальчишина пов'язана з відходом Ігоря Білозора у вічність і назвою його ВІА. Але у ту вічність, що не просто стала легендою, а новою націоналістичною дійсністю. Отож, праця Юрка Михальчишина про героїв, які, вмираючи за високу ідею, розпалюють ватру життя з потойбічного світу вже через нас з вами. Тому можна вважати, що сценарій сьогоднішньої зустрічі написаний згори»,* – підкрес-

лила Ірина Фаріон і запропонувала хвилиною мовчання вшанувати пам'ять Ігоря Білозора, якого жорстоко на вулиці Львова вбив московський виронок і найманець.

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД АВТОРА

Розповідаючи про те, як виникла ідея написати книгу, Юрій Михальчишин зауважив, що передусім була необхідність поділитися вислідами своїх наукових напрацювань, коли він ще був в академічній науці.

«Оскільки нагромадилося багато першоджерел українських і зарубіжних, хотілося їх зіставити. Виникла ідея порівняти їх із сучасною політичною публіцистикою і вписати до загальноєвропейського контексту революційного націоналізму. «Ватра» – це збірка, до якої увійшли першоджерела, перекладені з іноземних мов, твори класиків українського націоналізму, твори сучасників і власні наукові та публіцистичні статті. Чи це вдалося – оцінювати читачеві».

«Ватра» йшла до львів'ян і до українців три роки, всу-

переч доносам псевдоінтелектуалів типу Тараса Возняка, протестам прокуратури. Нагадаю, що за депутатським запитом Вадіма Калесніченка Генеральна прокуратура проводила перевірку, намагаючись порушити за видання цієї книжки проти мене три кримінальні справи за різними статтями. Видання пройшло свій непростий шлях і сьогодні знайш-

ло свого читача. «Ватра» призначена для широкого загалу молодих людей – науковців, спортсменів, службовців, підприємців».

Націоналіст висловив упевненість, що вже є потреба робити наступне видання книги. За словами автора, нині вже підготовлено до друку другу збірку, що буде продовженням першої.

«Зараз відчувається справа за якісним українським художнім словом. Це наштотує на думку, що треба відроджувати читання хорошої класичної літератури. Тобто це перший камінець у мурі, який маємо збудувати. Думаю, що на часі видання хрестоматії європейських авторів революційних націоналістів, програмових документів європейських політичних партій, того, чого українського читача через різні обставини позбавили, а зараз ми можемо йому це повернути. Контекст часу багато в чому схожий: велика депресія, економічна криза, політичні катаклізми, що знову нас повертають у ту епоху між двома світовими війнами – епоху великої турбулентності. Сьогодні ми знову її переживаємо».

«Наступний крок – це перехід до публіцистики і, можливо, художньої творчості у формі спочатку короткої повісти про Львів, про епоху кінця 90-х років – початку 2000-их, про становлення молодіжного націоналістичного руху, про моїх товаришів, з якими я починав громадську діяльність».

«Ми сповідуємо культ сили на службі ідеї. Ідея української нації передбачає пріоритет українців над іншими ідеями, життя та здоров'я українців – над усіма іншими міркуваннями. Якщо на загрозі цим цінностям стоїть дія, яка пов'язана з позбавленням життя вороже налаштованого до українця суб'єкта, звичайно, таку дію потрібно скоювати».

«Сьогодні Львову протистоять три антиукраїнські сили: Москва, Данецьк і Київ. Щоправда, Київ вони окупували, він здався, і окупанти чекають, що так само здасться і Львів, прогнеться бізнес, промовчить політична еліта, німуватимуть його мешканці, а львівська міліція (як київські «менти») буде ганяти патріотів! Не буде такого, товариство, бо у нас з вами не просте місто, це – обласний центр. Львів – місто, де Бан-

дера вчився, жив, боровся і воював. Ми його не віддамо...».

«Я вам нагадую, дорогі мої інтелектуали, дорогі мої філософи і культурологи з Партії регіонів: якщо ви хочете боротись з якимось явищем – навчіться окреслювати поняття. Я вам нагадую, що націоналізм, який ви так прагнете затаврувати, і націонал-соціалізм відрізняються між собою як стілець і електричний стілець. Кому, як не вам, цього не знати».

«Праві партії не мають права на помилку: будь-який відступ від обраного курсу, пом'якшення «занадто радикального» іміджу, компроміс

із провідними елітами, які ще вчора були «космополітичними прислужниками світового уряду», а сьогодні виявляються партнерами з коаліції, – все це є смертним вироком для подальших перспектив».

«Полярність оцінок свідчить насамперед про масштабність явища».

«На чьому боці перебував Степан Бандера у Другій світовій війні? Бандера воював проти всіх. За Україну. Цим і обмежимося».

«Україноненавистництво як національна ідея та стратегія розвитку держави. Те, що потрібно подолати та

випалити всепоглинальним полум'ям соціал-національної революції».

«Європейський вибір України визначається поверненням до цивілізаційної родини і є явищем природного порядку, а не результатом реалізації гео-

політичного проєкту, розробленого поза межами країни».

«Наш шлях – повернення до джерел».

«Колабораціонізм є явищем соціально-психологічного порядку, а не ідеологічного».

«...абсурдно виглядають ті українці, котрі ввічливо слухають свиней та ще намагаються нарохкати їм аргументів у відповідь. Ну які можуть бути розмови зі свинями? Дебати, дискурси, метанаративи? Традиційні гайдамацькі колії, жмут соломи та паяльна лампа – ось і всі аргументи, яких заслуговують свині».

«Нація завжди права. І якщо інтереси якоїсь альтернативно зорієнтованої частини населення йдуть у розрив з інтересами нації, то це озна-

чає лише те, що цій частині, хай якій великій, доведеться скоригувати свої погляди на життєві запити».

«Українську ідентичність не можна купити. Вона в нашій крові, землі та пісні. Українці – нація героїв і переможців. Просто ми довго блукали манівцями. Зараз ми відшукали свій шлях – шлях спокути за втрачені роки та шлях героїчного опору Тетряві».

«Ми утверджуємо пріоритет духових цінностей над матеріальними. Ми вважаємо толерантність злочином.

Ми хочемо перемоги праці над грішми. Ми цінуємо правду духу й крові понад успіх і статки. Ми небезпечні, бо віримо в те, що кажемо. Ми звертаємось до всіх, в кого серце не спідлене, і вони неодмінно відгукнуться, а в кого спідлене – до тих ми озвемось самі. Майбутнє починається сьогодні».

**ТРИНА ФАРІОН
ПРО АВТОРА**

«Юрко Михальчишин – автор блискучої політичної есеїстики. Ця праця – синтез думок європейських і українських політичних класиків, а також Юркових політичних розмислів. Я відкрила для себе Юрка як вправного стиліста. Не штука писати книжки – треба писати їх так, щоб залишались у тобі образи. Образ, який створив Михальчишин про те, що згодом біля Адміністрації Президента стоятимуть «гуцули з трембітами і шахтарі з бітами», надихає і тішить».

«Ватра» – це актуалізація таких українських праць, які часом поза нашим овидом. Тому вважаю, що сьогоднішня зустріч не менше потрібна, ніж спраглий землі грозіві дощі. Я сподіваюся, що саме такий ефект вона матиме. Ця книга про війну з прозою життя і меркантилізмом; про одержимих, пасіонарних, пристрасних людей. Книга відкриває двері у світ націоналістичної Ідеї, яку ніби вже забетонували споживацтвом світу, а вона знову пробилася зеленим зіллям до сонця».

27 ЧЕРВНЯ 2013 РОКУ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ ПИСЬМЕННИКА І МИСТЕЦТВОЗНАВЦЯ
ОЛЕКСАНДРА КЛИМЧУКА
«Я ЄСЬМ... (ІВАН МАРЧУК)» ПРО ГЕНІЯЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО
художника **ІВАНА МАРЧУКА**

Не шукайте Бога на небі, а лиш у своєму серці.

Іван Марчук

Бог любить справжніх і справжнє оберігає.

Олександр Климчук

Не огранене у слові високе мистецтво пензля – наче відсутність барви золота. Тому так важливо, що маємо документальне есе зі щедрими розсипами художніх образів від письменника Олександра Климчука про геніального художника Івана Марчука. Маємо, на щастя, книжку, видану за життя головного героя (було державне замовлення на цю працю); маємо зустріч двох талантів: письменницько-мистецтвознавчого, Климчукового, і художницького, Марчукового. На жаль, із об'єктивних причин маестро Марчук не зміг прибути на презентацію книжки про його життєтворчість, проте книга про нього не мала б такого високого камертону звучання, якби не сам виконавець вишуканого тексту Олександр Климчук. Писати про живого генія, та ще й примхливого друга, – треба мати не тільки добрі нерви, а й усвідомлення свого місійного надзавдання. Завдання виконано. Маестро задоволений. Чи задоволений читач? Отож, які основні посили книги?

Книжка про Народного художника України, лавреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка, почесного громадянина Тернополя і Києва; про члена «Золотої гільдії» Міжнародної академії

сучасного мистецтва в Римі; члена наукової ради академії (2000 р.); «маестра найвищого престижу, котрий написав найкрасивішу сторінку в історії сучасного мистецтва»; № 72 зі 100 живих геніїв світу, визначених рейтинговим опитуванням у Великій Британії (2007 р.); про «генія, що вплинув на трансформацію суспільної свідомості» (всесвітній портал Earth Univers); про вільного художника на коридорі українських навколумистецьких пристрастей, де йому відведено роль пурпурового плаща; про зірку у космосі «Іван Марчук», що світиться у сузір'ї Тельця з віддаленістю від Сонця на 300 світлових років.

ЖИТТЄПИС

Олександр Климчук народився 26 листопада 1942 року в селі Глядки, нині Волочиського району Хмельницької області. Український письменник, журналіст, публіцист. Член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України, Заслужений діяч мистецтв України (2006 р.).

1965 року закінчив історико-філологічний факультет Кам'янець-Подільського педагогічного інституту (нині – Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка). Працює у

пресі від 1970 року (газета «Молода гвардія», журнал «Ранок», від 1977 року – у тижневику «Україна» (зокрема, очолював відділ літератури й мистецтва, потім – головний редактор). Був головним редактором журналу «Музейний провулок».

ТВОРЧИСТЬ

Автор збірки художньо-публіцистичних оповідань «Прощання слов'янки» (1987 р.); сценаріїв художньо-документальних фільмів про художників В'ячеслава Розвадовського, Михайла Врубеля й Кирилівську церкву, Аллу Горську, численних нарисів, статей у періодиці. Упорядник та автор передмови до збірника «Статті» Симона Петлюри (1993 р.). Лавреат

❖ *Ірина Фаріон та
Олександр Климчук*

премій ім. Ярослава Галана, ім. Олександра Білецького та ім. Дмитра Нитченка. Серед відомих публікацій «Тихі дзвони ташань-цвіту», «Політ орла: Народні герої України», «На тернах смиренних: Музеї України», «Обереги над Мурафою», «Ключ Поділля», «Нема проблем, або Сюжети по-лохвицьки: Пам'ять совісти», «Що є в тобі: [Про хмельницького художника Миколу Мазура]», «Шабля і підкова, або Чи повернеться у «вожді кавалерії» герой громадянської війни Микола Криворучко», «Час цвітіння (Про художника В. Гагенмейстера)», «Євангеліє від Максиміліяна», «За ким сумує дзвін», «В чистій любові до краю: Пророки духу [Про Івана Огієнка]», «Джмелі над Гданськом», «Діяльність І. Огієнка на посаді головноуповноваженого уряду УНР», «Життєві жалі протоієрея Юхима Сіцінського» і – врешті корона творчости письменника – «Я єсьм...» (Іван Марчук): Есей-біографія, 2013 р.

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД ОЛЕКСАНДРА КЛИМЧУКА

«З Марчуком знаємося 33 роки. Перша зустріч відбулася на його виставці в Києві у спілці письменників. Із органі-

зацією виставки йому допомогли Павло Загребельний і Дмитро Павличко. Пригадую, тоді він не дорахувався двох робіт – їх звідти банально хтось «потягнув». Попри те, Марчук все ж був вельми втішений з того, що прийшло багато людей, а потім ще й був розголос у суспільстві. Він мене на виставці запам'ятав через зелену куртку. Каже, я тебе не пам'ятаю, а от твою куртку... Із часом ми з ним заприятювалися, перейнялися духом та проблемами одне одного. Потім була більш ніж 10-річна «екскурсія» Марчука за кордон. Коли приїжджав до Києва, ми завжди зустрічалися. Я працював у журналі «Україна» і вважав за потребу інформувати громадськість про те, що нового сталося у творчості Івана Марчука. Таким чином за той

час вийшло приблизно 10 статей, які мені знадобилися в 2012 році, коли випала нагода взятися до роботи над книжкою. Книгу написав всього за пів року. Це було державне замовлення, воно несподівано на мене «звалилося». Пощастило, що я був, так би мовити, в матеріалі. Я закрився на дачі – і ніщо не заважало мені писати. Пригадував те, як склалися наші взаємини. Самому Марчуку здавалося, що я не зауважую багатьох деталей, подій чи епізодів з його біографії, свідком яких я був. У хвилини відвертості казав йому, що можу не дивитися, але навіть потилицею бачити. Тому-то для нього було багато несподіванок у тому, що я виклав у книжці».

«Іван Марчук – людина надзвичайно вимоглива до того, хто, що і як про нього пише, а тому було чимало застережень, а чи зможу написати так, аби йому сподобалось. Коли ж завершив книгу, ми домовилися зустрітися в метрі. Він, поглянувши на книжку, навіть її не розгортав, одразу ж упізнав свою роботу, притиснув до себе, як свою дитину, і віддав назад. Сказав, що коли з'явиться тираж, тоді й візьме почитати. Коли приніс йому вже готову книжку,

Марчук близько місяця нічого мені про неї не говорив. Зрештою, він упізнав себе в книзі, сказав, що я підгледів таке, чого він і не сподівався».

«Мої стосунки з Марчуком доволі непрості – ми можемо сказати одне про одного те, що думаємо. Не для образи це говоримо, а для того, аби вибороти своє право. Коли я почав писати, то сказав Марчукові, щоб той не втручався і не заважав мені творити; я ж бо не вчу його, як треба малювати. Він так жодного разу і не втрутився, не бачив недоробленого тексту».

«Так, як працює Іван Марчук, не працює більше ніхто у світі. Марчук не повторюється. Його творчість має 10 циклів і кожен з них має свій голос, своє спрямування. Дивуєшся, звідки в одній голові береться стільки сюжетів... **Найцікавіший і найширший цикл Марчука – «Голос душі».** Він триватиме, допоки житиме і працюватиме маестро. Це погляд з-під свідомості, із-за хмар. Художник дивиться на людину і бачить, яка вона маленька, приречена, залежна від світу і всього, що її оточує. Тим-то Марчук і є особливий, цікавий і неповторний. Коли він починав вицезгаданий цикл, то вкладав у нього свою душу. Це голос його душі».

«Картину у нього купити не можна. Марчук не потребує додаткових грошових надходжень. Надзвичайно аскетичний чоловік – їсть дуже мало, живе самотньо».

«З ним дуже непросто. Поміс сангвініка з холериком. Притиснута чека на гранаті. З ним не завжди комфортно, інколи думаєш: ліпше з тобою, чоловіче, спілкуватися через твої заворожливі картини».

«Він чоловік вразливий, але не сентиментальний, він добрий, та не догідливий, він затятий, але й оце також він: «Коли бачу красу – божеволію. Вчуся знаходити її скрізь».

«Думку мистецької критики залишає критиці».

«Визнавай інших – визнаватимуть тебе».

«За істину вище лише краса».

ДУМКИ-ПЕРЛИ ВІД ІВАНА МАРЧУКА

«Нема культури – нема держави. Лише територія, резервація безбожників і псевдоеліт».

«В Україні, на превеликий жаль, нема влади українців. Чомусь завжди тимчасові люди. Прийшли. Ще гірше: взяті в оренду. Смішно звучить: орендовані футболісти, орендовані політики, орендовані гендлярі».

«Якщо тобі дано зробити не так, як до цього звикли, готуйся до бігу з перешкодами, до бігу виснажливого і без правил».

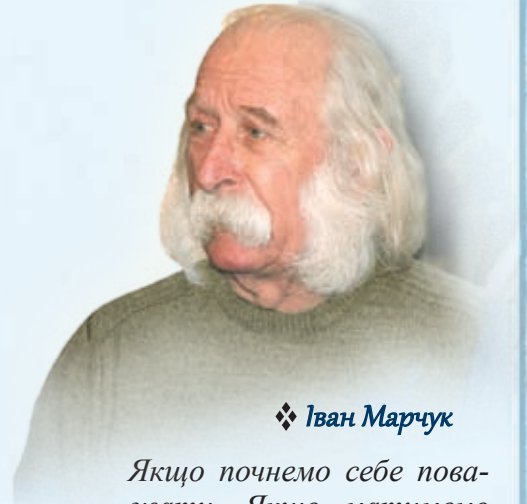
«Не шукайте Бога на небі, а лиш у своєму серці».

«Я не люблю сумних безнадійних людей, із ними світ видається пропацішим, ніж він є насправді».

«Енергетика полотна складається з покладів душевного тепла художника й живильних струмів людських очей: що їх більше, то вища температура полотна».

«Тарас для мене – свяตินя. Виховувався на ньому, як на національній свідомості. Його акварелі – явище світове». (Іван Марчук написав 42 картини-з'яви за Шевченком).

«Не стоїть у ціні українське мистецтво? Ще стоятиме».

❖ Іван Марчук

Якщо почнемо себе поважати. Якщо матимемо інші критерії, а не такі, як вартість лопати і художнього твору. Речі не порівнювані і не зіставні».

«Я маю духовні цінності, що мають матеріальну вартість, я їх створив, я їх відпускаю від себе чи не відпускаю, я вірю, що вони матимуть шанувальників і покупців. Справжніх достойників мистецтва».

«Найвишуканіший художник світу – природа».

ІРИНА ФАРІОН ПРО АВТОРІВ

«Сьогодні картини Івана Марчука вражають мистецтвознавців Європи, Америки, Австралії, йому пропонують

❖ Ігор Калинець

їх виставляти в найкращих залах світу – і все це на противагу абсолютному несприйнятті в часи Советського Союзу. Світове визнання цього геніяльного художника вкотре засвідчує багатство українців на таланти. Якщо Іван Марчук і його творчість асоціюється в мене з місячним сяйвом, то Олександр Климчук – із сонячним. Саме коли місячне та сонячне сяйво зливаються в тексті, то він має силу вічності, бо це обійняті назавше день і ніч, які дарують нам усвідомлення безсмертя нашої духовості. Дуєт двох творчих особистостей – Марчука і Климчука – був приречений на творення. Це не лише книжка про великого Марчука: в рядках Климчука – це політ великої Мови».

❖ Любомир Медвідь

«Ще далекого 1993 року, читаючи передмову до книжки «Статей» Симона Петлюри, я була вражена спресованим і дуже містким стилем викладу. Автором цієї статті-передмови був невідомий мені тоді Олександр Климчук. Назавше запам'ятала його думку-сентенцію про те, що «малі не вірять. Вірять великі – їм даліше видно».

«Якось я попросила у Марчука продати картину, той заявив, що своїх дітей не продає. Сказав, що йому гроші не потрібні, бо він усе має. Хотів жити біля Лесі Українки в Києві – купив собі хату поруч із музеєм Лесі Українки. Хотів жити поруч з Тарасом Григоровичем у Каневі – купив там хатинку. Ось вона свобода власного світу».

Переповнена зала «Львівської політехніки» мала можливість, крім відповідей на численні запитання, послухати виступи знайомих творчих особистостей, долі яких перетиналися з Іваном Мар-

чуком, а саме: поета Ігоря Калинця, художника Любомира Медвідя, актора Святослава Максимчука та ін.

ПІСЛЯСЛОВО

Наша червнева зустріч особлива тим, що ми завершуємо 2-й сезон проекту «Від книги – до мети» на високому піднесенні, адже проект 11 червня відзначено престижною премією ім. Дмитра Нитченка за пропаганду української книжки і промоцію українського слова. До речі, лавреатом цієї премії є також наш гість Олександр Климчук, а тепер і Ірина Фаріон.

Дмитро Нитченко (літературний псевдонім Дмитра Ніценка, відійшов від нас 1999 року на 94-му році життя) – це подвижник українського слова: письменник, журналіст, критик, літературознавець, педагог, меценат. Упродовж десятиліть, проживаючи у далекій Австралії (до речі, Марчукові там було чи не найкомфортніше), він популяризував українську книжку: творив її, видавав, розповсюджував, рецензував. Чого вартує лише його знаменита праця, відзначена премією ім. Лесі Українки, «Живий Шевченко» під псевдонімом Дмитро Чуб, яку нещодавно перевидано у видавництві «Ярославів Вал». Серед його особливо важливих творів «Борис Антоненко-Давидович: Життя і творчість», «Елементи теорії літератури і стилістики», «Український правописний словник», «Відлуння великого Голоду в спогадах очевидців і українській літературі» та ін. Назагал, за його редакцією вийшло понад 28 книжок, а також літературно-мистецький альманах «Новий обрій».

аксіоматичного. Проте якщо нашому поколінню випала роль бути локомотивами цієї справи, – то будьмо ними неспинно. Я вдячна, що Володимир

раїнську книжку від наукової до художньої, але її авторів – правдивих духових лідерів. Не випадково казав великий Маланюк, що «саме література є тією областю, де передусім скупчуються центри національного здоров'я». Ще одним наслідком таких зустрічей є можливість продати і купити книгу. У рамках проєкту вже відбулися знайомства аудиторії з вісімнадцятьма авторами. Підготовка до видання другого випуску журналу цих зустрічей із довідковою інформацією про кожного автора, найголовніші цитати з їхніх праць та найвагоміші думки, висловлені під час виступів, – це потреба зупинити в часі наше швидкоплинне спілкування. Через друк журналу воно житиме щоразу більше коло українців».

Засновниками премії є Ліга українських меценатів та родина Дмитра Нитченка. Президент Ліги, голова Наглядової ради АТ «Фармацевтичної фірми «Дарниця», доктор фармацевтичних наук, професор Володимир Загорій зауважив, що «ця премія, яку надають за пропаганду української книжки, існує вже десять років і за цей час стала помітною в Україні. Люди, що її одержують, віддають багато сил в обороні друкованого українського слова, популяризації національної літератури, у кожного у цьому розумінні – свій авторитетний послужний список».

Цьогоріч лавреатами премії стали: **Ірина Фаріон** – відомий мовознавець, народний депутат України, **Тарас Компаніченко** – музикант, співак, фольклорист, лідер гурту «Хорєя козацька», та **Євген Товстуха** – лікар-фітотерапевт, засновник популярного фітоцентру в Яготині на Київщині, член Національної спілки письменників України. Після вручення премії Ірина Фаріон зазначила: «Я зворушена формулюванням премії «за пропаганду українського слова». Печально, що в українській державі ми маємо бути пропагаторами українського слова, що насправді зі сфери

Загорій та Михайло Слабошпицький звернули увагу на наш проєкт «Від книги – до мети», адже його завдання – показати не лише сучасну ук-

Шановні панове, саме цей журнал, випуск 2, Ви тримаєте в руках. Хай для кожного з нас він стане насагою і бажанням відкривати щоразу нових авторів і їхні книги та заглиблюватися у прочитане та почуте. Звісно – і творити своє.

Публіцистичне видання

**Авторський проєкт Ірини Фаріон
“Від книги до мети” (II випуск)**

Автор ідеї та організатор проєкту: Ірина Фаріон.
Співорганізатори проєкту: **Національний університет
«Львівська політехніка» та ВО «Свобода».**
Літературний редактор: **Оксана Микитюк.**
Дизайн проєкту: **Михайло Бондар.**
Електронна версія: **Юрій Наумко:**
www.vid-knyhu-do-mety.info
Фото: **Святослав Макітра.**
Фото на 3 ст.: **Андрій Глинський.**

Організаційна і творча група: **Галина Миць, Софія Семчишин, Ярина Тягнибок, Ігор Сільвестер, Назар Павлюк, Андрій Яворський, Йосип Ситник, Ярослава Вовк, Олег Ярема, Василь Молдован, Василь Особа, Галина Кодлубай, Андрій Пшик, Оксана Чухліб, Святослав Костюк, Юлія Дембовська;** молодіжне крило **ЛМО ВО «Свобода».**

Інформаційні спонсори: **радіо «Львівська хвиля», радіо «Незалежність», газета «Всеукраїнське об'єднання «Свобода», телеканали НТА, ТРК «Львів», 5-ий канал, ZIK.**

Особлива подяка ректорові **Юрієві Бобалу** та проректорові НУ «Львівська політехніка» **Богданові Морклянику**, начальникові відділу молодіжної політики і соціального розвитку **Володимирові Залуцькому**, завідувачеві катедри української мови **Геннадієві Вознюку**, а також усім глибокошановним учасникам художньої частини презентації.

Дякуємо численній високодуховій публіці, що надихала наших гостей-авторів на розкіш спілкування з нами.

Сподіваємося на неспинну співпрацю!!!

Підписано до друку 6.09.2013
Папір крейдований. Друк офсетний.
Гарнітура “Times New Roman”.
Наклад 3000 прим. Зам. 06/09

Фаріон І.Д.

*Авторський проєкт Ірини Фаріон
“Від книги до мети” (II випуск)
- Львів: ФОП Шептицький С.В., 2013 р., - 44 с.
ISBN 978-617-642-103-0*

Авторський проєкт Ірини Фаріон «Академічні майстер-класи: від книги – до мети» передбачає щомісячне запрошення відомих науковців та митців із презентацією своїх книг та мистецьких творів. У пору інформаційної заблокованості української науки та мистецтва такі зустрічі мають на меті доносити до зацікавлених інформацію про наукові та мистецькі новинки та формувати інтелектуально-мистецькі середовища.